

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία
**Η επίδραση της βασιλείας III στην κεφαλαιακή επάρκεια των
ελληνικών τραπεζών.**

Πηγαδιώτης Γ. Αλέξιος

ΜΑΕ11024

Πειραιάς, Ιούνιος 2013

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

**Η επίδραση της βασιλείας III στην κεφαλαιακή επάρκεια
των ελληνικών τραπεζών.**

The impact of Basle III on the capital adequacy of Greek banks

Πηγαδιώτης Γ. Αλέξιος

ΜΑΕ11024

Επιβλέπων: Πανοπούλου Αικατερίνη (μέλος ΔΕΠ)

Βαθμίδα: Επίκουρος Καθηγήτρια στο τμήμα Στατιστικής & Ασφαλιστικής
Επιστήμης.

Πειραιάς, Ιούνιος 2013

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η πρόσφατη χρηματοοικονομική κρίση κατέδειξε την ανεπάρκεια στην χρηματοδότηση και ρευστότητα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και οδήγησε στη δημιουργία νέων κανόνων κάτω από το ρυθμιστικό πλαίσιο της Βασιλείας III.

Οι κανόνες αυτοί αφορούν κυρίως το κεφάλαιο, την κάλυψη των κινδύνων, την μείωση της μόχλευσης και τη διαχείριση της ρευστότητας.

Η εργασία θα αναλύσει λεπτομερώς τις αλλαγές που θα επιφέρει το σύμφωνο Βασιλείας III στα Ελληνικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Στο θεωρητικό μέρος της εργασίας γίνεται αναφορά στην ιστορική εξέλιξη της Διεθνούς Τράπεζας Διακανονισμών (Bank of International Settlements, BIS) καθώς και στην Επιτροπή της Βασιλείας. Επίσης γίνεται αναφορά στις διατάξεις των Συμφώνων της Βασιλείας που έχουν ως στόχο την θωράκιση των Τραπεζών έναντι φαινομένων έλλειψης ρευστότητας, ενώ παράλληλα προάγουν την διαφάνεια των στοιχείων που κατέχουν.

Στο πρακτικό μέρος που ακολουθεί, ερευνούνται οι πρακτικές που ακολουθούν οι Ελληνικές Τράπεζες και αναλύεται η κεφαλαιακή επάρκεια και η διαχείριση κινδύνων. Η συλλογή των δεδομένων έγινε από τις οικονομικές καταστάσεις όπως αυτές δημοσιεύτηκαν.

ABSTRACT

The recent financial crisis has demonstrated the inadequacy in the funding and liquidity of financial institutions and led to the creation of new rules under the regulatory framework of Basel III

These rules relate mainly to the capital to cover the risk, reducing leverage and liquidity management. This paper will analyze in detail the changes that will produce the Basel III in Greek financial institutions.

In the theoretical part of this work we study the historical evolution of the Bank of International Settlements (BIS) and the Basel Committee. References to the provisions of the Basle are designed to shield the banks against illiquidity phenomena, while promoting transparency of information held.

In the practical part that follows Investigations practices of Greek Banks and analyzes the capital adequacy and risk management. The gathered data from the financial statements as published.

Περιεχόμενα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	4
ABSTRACT	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ.....	8
1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ.....	11
2.1 Η επιτροπή της Βασιλείας	11
2.2 Ανάλυση κεφαλαίων και κινδύνων	14
2.2.1 Πιστωτικός Κίνδυνος	14
2.2.2 Κίνδυνος Αγοράς	15
2.2.3 Κίνδυνος ρευστότητας.....	17
2.2.4 Λειτουργικός Κίνδυνος	19
2.3 Κεφαλαιακή Βάση Τραπεζών	21
2.4 Συστημικές και μη τράπεζες.....	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ	24
3.1 Το σύμφωνο της Βασιλείας I (Basel I).....	24
3.2 Το Σύμφωνο της Βασιλείας II (Basel II).....	26
3.2.1 Πυλώνας I : Ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις	28
3.2.2 Πυλώνας II – Διαδικασία εποπτικής αξιολόγησης	35
3.2.3 Πυλώνας III – Πειθαρχία της αγοράς	36
3.3 Βασιλεία 2,5	38
3.3.1 Ορισμός Βασιλείας 2,5.	41
3.3.2 Ενισχυμένη αξία σε κίνδυνο (stressed value-at-risk SVAR).....	41
3.3.3 Incremental Risk Charge (IRC)	42
3.3.4 Νέες τυποποιημένες επιβαρύνσεις για θέσεις τιτλοποίησης.....	43

3.3.5 Comprehensive risk measure CRM.....	43
3.4 Το σύμφωνο της Βασιλείας III	44
3.4.1 Διατάξεις του Συμφώνου της Βασιλείας III	45
3.4.1.1 Αλλαγές στην κεφαλαιακή επάρκεια.....	45
3.4.1.2 Μικροπρωληπτική εποπτεία (Microprudential Policies).....	49
3.4.1.3 Μακροπρωληπτική εποπτεία (Macroprudential Policies).....	52
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ.....	54
4.1 Alpha Bank A.E.....	54
4.2 Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος A.E.	66
4.3 Marfin Popular Bank.....	78
Κεφάλαιο ΠΕΜΠΤΟ	82
5.1 Βασιλείας III – Κριτική	82
Συμπεράσματα – Επίλογος.....	94
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	98
Ελληνική	98
Ξένα	100

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το τραπεζικό σύστημα ανήκει στους τομείς της οικονομίας που υπόκεινται σε σημαντικές ρυθμιστικές παρεμβάσεις σε όλα σχεδόν τα κράτη του κόσμου. Η κατάρρευση μιας τράπεζας που μπορεί να οφείλεται ακόμα και σε υποψίες των καταθετών για αφερεγγυότητά της είναι δυνατόν να προκαλέσει γενικευμένο χάος και να παρασύρει στον όλεθρο ακόμα και υγιείς τράπεζες.

Γενικά το τραπεζικό σύστημα είναι εύθραστο λόγω κυρίως του διαμεσολαβητικού ρόλου των ιδρυμάτων και των κινδύνων που απορρέουν από αυτόν.

Εξ'αρχής στην θεωρία της τραπεζικής εποπτείας υπήρξαν δύο τάσεις. Η μία υποστηρίζει την κρατική παρέμβαση στην λειτουργία των τραπεζών ενώ η άλλη υποστηρίζει την αυτορρύθμιση των πιστωτικών ιδρυμάτων που μπορεί να προκύπτει από τους κανόνες της ελεύθερης αγοράς.

Αυτοί που υποστηρίζουν την κρατική παρέμβαση, μεταξύ των οποίων οι Llewellyn (1999) και Dow (1996), θεωρούν ότι σε περιόδους αστάθειας το χρηματοπιστωτικό σύστημα είναι επιρρεπές και το όποιο κόστος παρέμβασης δίνεται να θεωρηθεί ως ασφάλιστρο για την αποφυγή συστημικής κρίσης και τα κοινωνικά κόστη που προέρχονται από ενδεχόμενη κατάρρευση μιας τράπεζας είναι μεγαλύτερα από τα ιδιωτικά κόστη. Ο συστημικός κίνδυνος ενώ έχει μικρή πιθανότητα εμφάνισης, οι συνέπειές του, όταν συμβεί, είναι πολύ σημαντικές.

Η άλλη άποψη πιστεύει ότι η αγορά μπορεί να υποχρεώσει τις τράπεζες ώστε να εξασφαλίζουν ρευστότητα και να κάνουν ότι απαιτείται για την φερεγγυότητά τους. Όσοι υποστηρίζουν αυτή την άποψη, μεταξύ των οποίων Benston 1998, Dowd

1997, Kaufman 1996, Kane 1981 πιστεύουν ότι δεν υπάρχουν ατέλειες στην αγορά και αν τελικά υπάρχουν δεν είναι τόσο σοβαρές που να δικαιολογείται η ρύθμισή της.

Στην παρούσα εργασία γίνεται ανασκόπηση και ανάλυση του ρυθμιστικού πλαισίου που εφαρμόζεται ως σήμερα στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα, όπως ορίζεται από τις διατάξεις των συμφώνων της Επιτροπής της Βασιλείας. Αρχικά γίνεται ανάλυση των κεφαλαίων που διαθέτουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα καθώς και των κινδύνων που διατρέχουν και χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό της κεφαλαιακής επάρκειας.

Έπειτα γίνεται αναφορά στις αρχικές διατάξεις που συμφωνήθηκαν και εφαρμόστηκαν στο σύμφωνο της Βασιλείας I, όπου γίνεται για πρώτη φορά αναφορά στον δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας. Εν συνεχεία η αναθεώρηση του συμφώνου αυτού, το σύμφωνο της Βασιλείας II, που βασίζεται στην λειτουργία τριών πυλώνων. Σύμφωνα με τον πρώτο πυλώνα υπολογίζονται οι ελάχιστες κεφαλαιακές υποχρεώσεις της τράπεζας έναντι των κινδύνων που διατρέχουν. Στον δεύτερο πυλώνα γίνεται λόγος για την υιοθέτηση εποπτικής αξιολόγησης για την επάρκεια των εσωτερικών συστημάτων μέτρησης και τον έλεγχο των κινδύνων. Ο τρίτος πυλώνας είναι αρμόδιος για την ενίσχυση της πειθαρχίας των τραπεζών, μέσα από την καθιέρωση κανόνων γνωστοποίησης οικονομικών και λοιπών στοιχείων. Η εξέλιξη των συμφώνων είναι το σύμφωνο της Βασιλείας III, που πρόκειται να εφαρμοστεί στο άμεσο μέλλον στις διεθνείς χρηματοοικονομικές συναλλαγές και στα πιστωτικά ιδρύματα σε όλο τον κόσμο. Τμηματική εφαρμογή του αποτελεί η Βασιλεία 2,5. Η πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση που ξέσπασε το 2007 ήταν το έναυσμα για την δημιουργία του συμφώνου της Βασιλείας III. Σκοπός του είναι να θωρακιστούν οι τράπεζες κάτω από συνθήκες έλειψης ρευστότητας, καθώς επίσης να προάγουν την διαφάνεια στα στοιχεία που έχουν και δημοσιεύουν τα πιστωτικά ιδρύματα. Αναλύονται όλες οι διατάξεις και οι καινοτομίες που εισάγονται με σκοπό την προστασία και την ομαλή λειτουργία των τραπεζών. Παράλληλα εξετάζονται οι πιθανές επιπτώσεις που μπορεί να επιφέρει το

νέο σύμφωνο τόσο στην λειτουργία των τραπεζών αλλά και στην οικονομία γενικότερα.

Στο τελευταίο μέρος της εργασίας γίνεται ανάλυση της κεφαλαιακής επάρκειας και των αναλαμβανόμενων κινδύνων δύο τραπεζών που δέχτηκαν ανακεφαλαιοποίηση από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (συστημικές τράπεζες) και μιας μη συστημικής τράπεζας. Εν συνεχεία γίνεται μια ανάλυση των σημαντικότερων αριθμοδεικτών που διαγράφουν την κατάσταση των πιστωτικών ιδρυμάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

2.1 Η επιτροπή της Βασιλείας

Κατά τη διάρκεια της μεγάλης παγκόσμιας ύφεσης της δεκαετίας του 1920, όπου υπήρξε μεγάλος αριθμός πτωχεύσεων τραπεζικών ιδρυμάτων, οι οικονομικές αρχές της εποχής εκείνης, επεδίωξαν την θεσμοθέτηση μιας εποπτικής αρχής. Ο κυριότερος λόγος εφαρμογής αυτής της τραπεζικής εποπτείας ήταν η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης του αποταμιευτικού κοινού έναντι των τραπεζικών ιδρυμάτων.

Μετά την δεκαετία του 1930 υπάρχει μείωση του προβλήματος πτωχεύσεων τραπεζικών ιδρυμάτων και παρατηρήθηκε παράλληλη μείωση της έντασης του εποπτικού ελέγχου. Όμως την δεκαετία του 1970 οι τραπεζικές κρίσεις γίνονται και πάλι έντονες και συχνές, σε ένα διεθνοποιημένο τραπεζικό περιβάλλον. Η κατάρρευση του Γερμανικού τραπεζικού ιδρύματος Bankhaus Herstatt, το 1974, αλλά και της εθνικής τράπεζας των Η.Π.Α. Franklin National ενδυνάμωσε το ενδιαφέρον των οικονομικών αρχών και συγκεκριμένα των διοικητών των κεντρικών τραπεζών του Group of Ten (G10), να στραφούν στην διαμόρφωση κοινών κανόνων για τον έλεγχο των επιμέρους τραπεζικών συστημάτων. Αυτές οι εξελίξεις είχαν ως συνέπεια την δημιουργία μιας επιτροπής υπό την αιγίδα της Διεθνούς Τράπεζας Διακανονισμών (Bank of International Settlements, BIS). Αυτή η επιτροπή ήταν ουσιαστικά ο πρόδρομος της επιτροπής της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία.

Στο παρακάτω διάγραμμα μπορούμε να δούμε την πορεία των κεφαλαιακών αποθεμάτων των αμερικανικών και καναδικών τραπεζών κατά την περίοδο 1900 έως 1990.

Διάγραμμα 2.1

Ανάλυση οικονομικής ιστορίας – Μέση καθαρή θέση προς το Ενεργητικό

Explorations in Economic History - Mean equity issues/assets.

Πηγή : www.sciencedirect.com

Η επιτροπή της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία (Basel Committee on Banking Supervision), ονομάζεται και «Επιτροπή της Βασιλείας», ιδρύθηκε το 1974 με την συμμετοχή της Γαλλίας, της Γερμανίας, της Ιταλίας, των Η.Π.Α., του Βελγίου, του Καναδά, της Ιαπωνίας, του Λουξεμβούργου, της Ολλανδίας, της Ισπανίας, της Σουηδίας, της Ελβετίας και του Ηνωμένου Βασιλείου και αποτελείται από εκπροσώπους κεντρικών τραπεζών και άλλων εποπτικών αρχών. Η επιτροπή αυτή εδρεύει στην Βασιλεία της Ελβετίας – από όπου πήρε και το όνομά της – και συνεδριάζει κάθε 3 μήνες στην Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (Bank of International Settlements) η οποία παρέχει και γραμματειακή υποστήριξη. Σήμερα πρόεδρος της επιτροπής της Βασιλείας είναι ο Stefan Ingves και γενικός γραμματέας είναι ο κ. Wayne Byres. Η επιτροπή της Βασιλείας δεν αποτελεί κάποιο είδος διακυβερνητικού οργανισμού, αλλά μια οργάνωση – forum – χωρίς νομική προσωπικότητα και εξουσία.

Το έργο της επιτροπής αποβλέπει κυρίως στην διασφάλιση του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος προλαμβάνοντας ή αντιμετωπίζοντας τις οικονομικές κρίσεις με ανώδυνο τρόπο. Η επιτροπή (the Committee) διατυπώνει ευρέα εποπτικά πρότυπα και κατευθύνσεις, προτείνει βέλτιστες πρακτικές με την προσδοκία ότι οι εποπτικές αρχές κάθε χώρας θα λάβουν μέτρα για την εφαρμογή τους μέσω θεσμικών ή άλλων προσαρμογών, οι οποίες κρίνονται ενδεδειγμένες για τα θεσμικά τους συστήματα.

Σήμερα συμμετέχουν στην επιτροπή 30 χώρες και παρότι οι κανόνες που θεσπίζει δεν έχουν νομικό εξαναγκαστικό χαρακτήρα, η επιρροή τους είναι σημαντικότερη και εκτός του κύκλου των νομισματικών και εποπτικών αρχών που συμμετέχουν στην σύνθεσή της. Το έργο της επίσης ασκεί καθοριστική επίδραση στην διαμόρφωση του κανονιστικού πλαισίου ως προς την προληπτική εποπτεία των τραπεζών στην ενιαία ευρωπαϊκή αγορά και κατ' εξοχήν στην θεματική της κεφαλαιακής τους επάρκειας.

Έτσι τόσο το αρχικό πλαίσιο όσο και το πλαίσιο που καθιερώθηκε με το νέο σύμφωνο, έχει ενσωματωθεί κατά μεγάλο ποσοστό στην κοινοτική νομοθεσία. Δύο κοινοτικές πράξεις, οι πιο βασικές, με τις οποίες ενσωματώθηκε το νέο πλαίσιο είναι πρώτον η οδηγία 2006/48/EK για την ανάληψη δραστηριότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων (το κύριο μέσο για την εγκαθίδρυση της εσωτερικής αγοράς στον τομέα των πιστωτικών ιδρυμάτων) και δεύτερον η οδηγία 2006/49/EK για την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων και των πιστωτικών ιδρυμάτων (οι απαιτήσεις κεφαλαιακής επάρκειας που ισχύουν για τις επιχειρήσεις επενδύσεων και τα πιστωτικά ιδρύματα, οι κανόνες υπολογισμού αυτών και οι κανόνες που ισχύουν για την άσκηση προληπτικής εποπτείας).

Η χρηματοοικονομική κρίση που ξέσπασε στην Αμερική το 2008, μετατράπηκε σε οικονομική επηρεάζοντας ολόκληρο τον πλανήτη. Η κατάρρευση του επενδυτικού οίκου Lehman Brothers προκάλεσε αναταραχές στον διεθνή χρηματοπιστωτικό σύστημα και χάθηκε η εμπιστοσύνη σε αυτό. Για την αντιμετώπιση αυτού του γεγονότος και για την αναζήτηση «ηρεμίας», οι

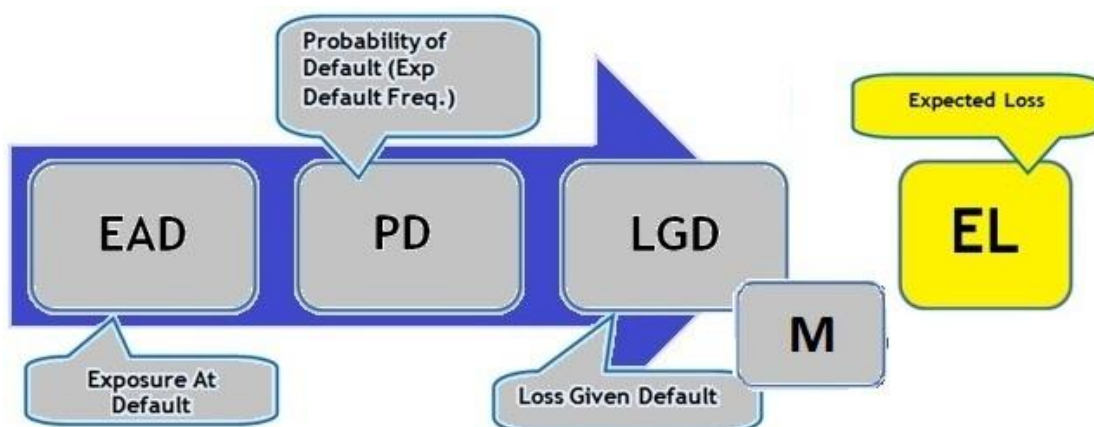
κυβερνήσεις πήραν πρωτοφανή μέτρα για την παροχή ρευστότητας αλλά και για την διάσωση των τραπεζών που κατέρρεαν.

2.2 Ανάλυση κεφαλαίων και κινδύνων για τον υπολογισμό της κεφαλαιακής επάρκειας

2.2.1 Πιστωτικός Κίνδυνος

Ο πιστωτικός κίνδυνος θεωρείται ότι είναι ο πρώτος σε σημασία από όλους τους κινδύνους. Πρόκειται για τον κίνδυνο αδυναμίας εκπλήρωσης των υποχρεώσεων του αντισυμβαλλόμενου όπως για παράδειγμα ένας καταναλωτής δεν αποπληρώνει ένα στεγαστικό δάνειο ή την πιστωτική του κάρτα και αυτό έχει ως αποτέλεσμα η τράπεζα να καταγράψει ζημιές.

Διάγραμμα 2.2

Για να εκτιμηθεί ο πιστωτικός κίνδυνος, πρέπει να λάβουμε υπ' όψη τις παρακάτω παραμέτρους:

- PD – Probability of Default : είναι η πιθανότητα αθέτησης της υποχρέωσης του αντισυμβαλλόμενου και προσδιορίζει την πιστολιπτική του ικανότητα.

- LGD – Loss Given Default : εκτιμά το ποσοστό της ζημιάς στην περίπτωση αθέτησης των υποχρεώσεων του πελάτη. Το μέγεθος του LGD είναι ανάλογο από το είδος της εξασφάλισης, καθώς και της εγγύησης που έχει χρησιμοποιηθεί.

- EAD – Exposure At Default : προσδιορίζει το υπόλοιπο του χρηματοδοτικού ανοίγματος κατά την στιγμή της αθέτησης.

- M – Maturity : διάρκεια που απομένει μέχρι την λήξη.

Ο κύριος παράγοντας εσόδων των τραπεζών είναι η δανειοδοσία, γεγονός που της κάνει να εκτίθενται σε πιστωτικό κίνδυνο. Όμως οι παρακάτω ενέργειες μπορούν να ελέγξουν τον κίνδυνο αυτό αλλά και να τον ελαχιστοποιήσουν:

- Δημιουργία συστήματος αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας του δανειολήπτη.

- Να θεσπιστούν όρια για την ανάληψη του κινδύνου από το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα αλλά και από την εποπτική αρχή.

- Συνεχής παρακολούθηση του κινδύνου και όπου απαιτούνται να γίνονται διορθωτικές ενέργειες.

- Επιπλέον εκπαίδευση του προσωπικού που θα είναι αρμόδιο να ελέγχει τις χορηγήσεις δανείων προς τους πελάτες.

- Η διαφοροποίηση των στοιχείων του χαρτοφυλακίου.

2.2.2 Κίνδυνος Αγοράς

Ο Κίνδυνος Αγοράς σχετίζεται με τις απώλειες του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος που προκαλούνται από δυσμενείς μεταβολές στην αξία του εμπορικού χαρτοφυλακίου της τράπεζας καθώς και της ρευστότητάς της. Αυτός ο κίνδυνος

σχετίζεται με τις μεταβολές των τιμών του trading book (μετοχές, ομόλογα, παράγωγα) της τράπεζας. Έτσι ανάλογα με το είδος της επένδυσης μπορεί να χωριστεί στους παρακάτω κινδύνους:

- Κίνδυνος επιτοκίων :

Είναι ο κίνδυνος όταν αλλάζει η αξία μιας επένδυσης εξαιτίας μεταβολών στο επίπεδο των επιτοκίων και θεωρείται ο πιο έντονος και δύσκολα διαχειρίσιμος κίνδυνος.

- Συναλλαγματικός κίνδυνος :

Οι επενδύσεις σε ξένες κεφαλαιαγορές μπορεί να συνοδεύονται από τον κίνδυνο απώλειας των αποδόσεων των κεφαλαίων από μια μείωση της συναλλαγματικής ισοτιμίας ή μιας υποτίμησης του νομίσματος.

- Κίνδυνος τιμών εμπορευμάτων :

Είναι ο κίνδυνος της αλλαγής τιμών των εμπορευμάτων (όπως το πετρέλαιο, τα μέταλλα κλπ.)

- Διατραπεζικός κίνδυνος :

Αυτός ο κίνδυνος σχετίζεται με την σχέση που έχει η τράπεζα με τα άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα δηλαδή με τα επιτόκια που ισχύουν για την διατραπεζική αγορά.

- Κίνδυνος χώρας :

Αυτός ο κίνδυνος σχετίζεται με το κανονιστικό – θεσμικό πλαίσιο της χώρας στην οποία επενδύονται τα στοιχεία του ενεργητικού της επένδυσης σε αυτές τις αγορές. Η εκτίμηση του είναι ένα πολύ σημαντικό και επίκαιρο θέμα που ενδιαφέρει τις τράπεζες, τους διεθνείς χρηματοδοτικούς οργανισμούς και τις γνωστές διεθνείς εταιρίες αξιολόγησης της δανειοληπτικής ικανότητας χωρών

- Κίνδυνος τιμών μετοχών ή χρηματιστηριακός κίνδυνος :

Η επένδυση σε μετοχές περιλαμβάνει τον κίνδυνο μεταβλητότητας της τιμής τους, άρα και της αξίας του χαρτοφυλακίου, αλλά και τον κίνδυνο της εκδότριας εταιρίας όπου στην περίπτωση πτώχευσης χάνεται το σύνολο της επένδυσης.

Η διαχείριση του Κινδύνου Αγοράς μπορεί να γίνει:

- a) Με την τυποποιημένη μέθοδο που είναι το άθροισμα όλων των κινδύνων
- b) Με το Υπόδειγμα Μέγιστης Πιθανής Ζημιάς (Value-at-Risk) , που θεωρείται το κυριότερο μοντέλο.

Ο κίνδυνος αγοράς είναι δυνατό να προκαλέσει σημαντικά προβλήματα στην κερδοφορία και την βιωσιμότητα ενός τραπεζικού ιδρύματος, εξαιτίας της πολυπλοκότητάς του. Οι κίνδυνοι αγοράς, σε όλες τις μορφές τους, αφορούν παράγοντες εξωτερικούς μιας τράπεζας, που δεν μπορεί η ίδια να ελέγξει και να επηρεάσει την εμφάνιση τους, μπορεί ωστόσο, να τους διαχειριστεί και να τους αντιμετωπίσει, ώστε να έχει τη μικρότερη δυνατή ζημιά.

2.2.3 Κίνδυνος ρευστότητας

Ο κίνδυνος ρευστότητας παίζει σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση του κινδύνου αγοράς. Πρόκειται για τον κίνδυνο αδυναμίας ρευστοποίησης στοιχείων του ενεργητικού της επένδυσης έγκαιρα και σε εύλογη τιμή με αποτέλεσμα να επέρχονται απώλειες για τον επενδυτή λόγω των διακυμάνσεων των τιμών κατά το χρόνο που μεσολαβεί από τη λήψη της εντολής του έως την εκτέλεσή της.

Για παράδειγμα ο κίνδυνος ρευστότητας μπορεί να αναφέρεται σε πιθανή αδυναμία της τράπεζας να ανταποκριθεί στις ταμειακές τις υποχρεώσεις. Ή μπορεί να προκύψει από απόσυρση ποσού καταθέσεων μεγαλύτερου του αναμενόμενου ή λόγω αδυναμίας των ρευστοποιήσιμων στοιχείων του ενεργητικού να καλύψουν τις άμεσες υποχρεώσεις του τραπεζικού ιδρύματος. Η ακόμα μία επένδυση μπορεί να είναι ανάγκη άμεσα να πωληθεί, μία αναποτελεσματική δευτερογενής αγορά μπορεί να αποτρέψει την ρευστοποίηση ή να περιορίσει τα κεφάλαια που παράγονται από αυτή. Ενώ δηλαδή μερικά περιουσιακά στοιχεία είναι πολύ εύκολο να ρευστοποιηθούν με μικρό κίνδυνο (πχ μετοχές ανώνυμων εταιριών), ενώ άλλα εμπεριέχουν μεγάλο κίνδυνο (ακίνητα). Η επικινδυνότητα κάποιου στο θέμα της άντλησης κεφαλαίων έχει να κάνει, σε πολλές των περιπτώσεων με την πιστοληπτική του ικανότητα. Οποιοσδήποτε που χρειάζεται κεφάλαια, αλλά δεν έχει καλή πιστοληπτική ικανότητα αντιμετωπίζει περισσότερες δυσκολίες να βρει αυτά τα κεφάλαια που χρειάζεται. Έτσι, ο κίνδυνος ρευστότητας σε τέτοιο επίπεδο αυξάνει το κόστος άντλησης κεφαλαίων και έτσι μειώνει κάποια επικείμενη κερδοφορία και επιπλέον μελλοντική εύκολη άντληση επιπλέον κεφαλαίων.

Ο κίνδυνος ρευστότητας μπορεί να διαχειριστεί αποτελεσματικά με stress tests στο πλαίσιο της εφαρμογής της διαχείρισης ενεργητικού-παθητικού (Asset – Liability Management, ALM) όπου δεδομένων των υποχρεώσεων που υπάρχουν για κάποια οικονομική μονάδα ως προς τη χρονική τους διάρθρωση και την ρευστότητα επιλέγονται τα κατάλληλα περιουσιακά στοιχεία ως προς την δικιά τους χρονική διάρθρωση και την ρευστότητα. Σκοπός είναι να υπάρχουν ρευστά και ποιοτικά περιουσιακά στοιχεία, έτσι ώστε να καλύπτονται τα «κενά ρευστότητας» (Liquidity Gaps), είτε με ρευστοποίηση των υπαρχόντων περιουσιακών στοιχείων, είτε μέσω της άντλησης ρευστών κεφαλαίων σε λογικό πάντα κόστος, λόγω της καλής ποιότητας των υπαρχόντων περιουσιακών στοιχείων που προσδίδουν καλή πιστοληπτική ικανότητα.

2.2.4 Λειτουργικός Κίνδυνος

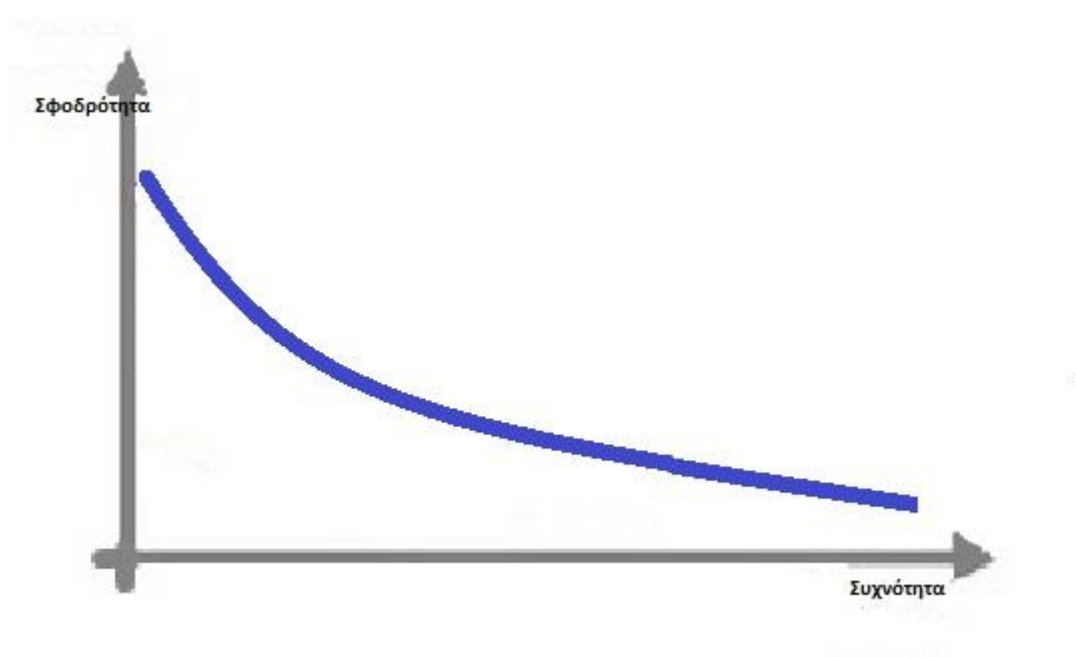
Η έννοια του λειτουργικού κινδύνου ενυπάρχει σε κάθε χρηματοπιστωτική δραστηριότητα. Σύμφωνα με τη Βασιλεία II, ο λειτουργικός κίνδυνος απορρέει από:

- την ανεπάρκεια ή αποτυχία εσωτερικών λειτουργιών
- ανθρώπινο σφάλμα
- πρόβλημα κατά τη διαδικασία ελέγχου
- από δόλο ή απάτη
- από απρόβλεπτα εξωτερικά γεγονότα.

Οι παραπάνω απώλειες μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σε:

1. γεγονότα υψηλής συχνότητας και χαμηλής σφοδρότητας
2. γεγονότα χαμηλής συχνότητας και υψηλής σφοδρότητας.

Διάγραμμα 2.3

Έτσι μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι ο Λειτουργικός Κίνδυνος δεν έχει κάποιο συμφωνημένο ορισμό και η ποσοτικοποίησή του με την μορφή μοντέλων είναι δύσκολη έως αδύνατη.

Η διαχείριση του Λειτουργικού Κινδύνου μπορεί να γίνει με πληρέστερο εσωτερικό έλεγχο, δημιουργία διαδικασιών και συστημάτων παρακολούθησης, καλύτερη οργανωτική δομή στις διαδικασίες εντός του ιδρύματος και εναρμόνιση με τις επιταγές της Βασιλείας.

Για να υπολογίσουμε τις κεφαλαιακές απαιτήσεις για τον λειτουργικό καθορίζονται τρεις προσεγγυστικές μέθοδοι:

a) Η μέθοδος του Βασικού Δείκτη - Basic Indicator Approach : προτείνεται για μικρά τραπεζικά ιδρύματα και προσδιορίζει τις απαιτήσεις βάσει ενός προκαθορισμένου ποσοστού, του μέσου όρου των ακαθάριστων λειτουργικών εσόδων για τα τρία τελευταία έτη.

b) Η Τυποποιημένη Μέθοδος - Standardized Approach : χρησιμοποιείται σαν προστάδιο για την μετάβαση στην εξελιγμένη μέθοδο. Εδώ υπάρχει διαχωρισμός της επιχειρηματικής δραστηριότητας σε οκτώ κατηγορίες που η κάθε μία έχει τον δικό της συντελεστή.

Λιανική τραπεζική	12%
Διαχείριση περιουσιακών στοιχείων	12%
Υπηρεσίες χρηματοπιστηριακής διαμεσολάβησης σε πελάτες λιανικής	12%
Εμπορική τραπεζική	15%
Υπηρεσίες φύλαξης και διαχείρισης	15%

Χρηματοδότηση επιχειρήσεων	18%
Διαπραγμάτευση και πώληση	18%
Πληρωμές και διακανονισμός	18%

c) Η Εξελιγμένη Μέθοδος - Advanced Measurement Approach : όπου υπολογίζεται η κεφαλαιακή απαίτηση βάσει ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων από ιστορικά στοιχεία ζημιών που προέρχονται από τον λειτουργικό κίνδυνο.

2.3 Κεφαλαιακή Βάση Τραπεζών

Τα κεφάλαια μιας τράπεζας χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες:

- Τα λογιστικά κεφάλαια που υπολογίζονται σύμφωνα με τα Διεθνή Λογιστικά πρότυπα και καθορίζουν την οικονομική ευρωστία της τράπεζας και γενικότερα το επίπεδο προστασίας των καταθετών. Σε αυτά περιλαμβάνουν το μετοχικό κεφάλαιο, τα διάφορα αποθεματικά για την κάλυψη ενδεχόμενων απομειώσεων και από τα κέρδη εις νέον.
- Στα εποπτικά κεφάλαια, περιλαμβάνονται τα διαθέσιμα κεφάλαια της τράπεζας λαμβάνοντας υπόψη τους κανόνες των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης και γι' αυτό διαφοροποιούνται σημαντικά από τα λογιστικά κεφάλαια. Αυτά χωρίζονται σε Βασικά Ίδια Κεφάλαια (Tier I), σε Συμπληρωματικά Ίδια Κεφάλαια (Tier II) και στα Κεφάλαια για τον Κίνδυνο Αγοράς (Tier III). Τα Tier III κεφάλαια υπάρχουν

μόνο στην Βασιλεία II καθώς στην Βασιλεία III καταργούνται. Απαιτούμενα κεφάλαια λογίζονται αυτά που διαθέτει η τράπεζα για την κάλυψη των αναλαμβανόμενων κινδύνων. Όταν τα κεφαλαιακά διαθέσιμα της τράπεζας είναι περισσότερα από τα απαιτούμενα, τότε το ίδρυμα θεωρείται επαρκώς κεφαλοποιημένο.

- Τα οικονομικά κεφάλαια που είναι υπεύθυνα για την διατήρηση της αξιολογικής διαβάθμισης σε περίπτωση αναπάντεχων μεταβολών του γενικότερου περιβάλλοντος. Σε ευρύτερο πλαίσιο, οι απρόσμενες μεταβολές αυτές χωρίζονται σε αναμενόμενες, μη αναμενόμενες και ακραία ζημιά. Η διαδικασία των προβλέψεων καλύπτει τις αναμενόμενες ζημίες, ενώ οι υπόλοιπες καλύπτονται από τα οικονομικά κεφάλαια.

2.4 Συστημικές και μη τράπεζες

Η τρόικα σύμφωνα με την έκθεση βιωσιμότητας που εξέδωσε για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα, κρίνει ποιες τράπεζες θα ανακεφαλαιοποιηθούν, ποιες τράπεζες θα συγχωνευθούν με άλλες, ενώ σε κάποιες θα υιοθετηθεί η λύση να διαχωριστούν σε good και bad bank.

Βέβαια στο σημείο αυτό, η τρόικα θέλει να ξεκαθαρίσει ότι όσες τράπεζες δεν ενταχθούν στις συστημικές, δεν συνεπαγεται ότι δεν είναι και βιώσιμες

Σύμφωνα με την έκθεση αυτή το ελληνικό τραπεζικό σύστημα χωρίζεται σε συστημικό και μη συστημικό. Στην κατηγορία των συστημικών τραπεζών εντάσσονται η Εθνική, η Alpha, η Eurobank και μετά από διαβουλεύσεις και η Πειραιώς. Όλες οι υπόλοιπες (χωρίς να περιλαμβάνονται οι ξένες τράπεζες Emporiki, Geniki, HSBC, Citibank και οι κυπριακές Κυπρου, Marfin και Ελληνική) εντάσσονται στις μη συστημικές. Συγκεκριμένα οι μη συστημικές τράπεζες είναι η ΑΤΕ, το Ταχυδρομικό Ταμειευτήριο, η Attica Bank, η Proton Bank και η FBBank.

Κατά την ανακεφαλαιοποίηση το ΤΧΣ θα ενισχύσει τις 4 συστημικές τράπεζες, διασφαλίζοντάς τους την κεφαλαιακή τους επάρκεια, αλλά σε καμία περίπτωση δεν θα υπάρχει διασφάλιση χρηματιστηριακά. Για τις μη συστημικές τράπεζες έχει αναφερθεί ότι θα ανακεφαλαιοποιηθούν τελευταίες.

Όσον αφορά την ρευστότητα, οι συστημικές τράπεζες θα μπορούν να δανείζονται από την ΕΚΤ, ενώ οι μη συστημικές θα λαμβάνουν ρευστότητα μόνο μέσω του έκτακτου μηχανισμού ρευστότητας (ELA) της ΤτΕ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

3.1 Το σύμφωνο της Βασιλείας I (Basel I)

Το πρώτο σύμφωνο της Βασιλείας διαμορφώθηκε σταδιακά, μετά από σειρά διαβουλεύσεων, τον Ιούλιο του 1988 και είναι γνωστό ως «Σύμφωνο της Βασιλείας για την κεφαλαιακή επάρκεια» (Basel Capital Accord). Τέθηκε σε ισχύ 4 χρόνια αργότερα, ήτοι το 1992, ενώ τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε το 1996 και υποχρέωνε τις τράπεζες να διατηρούν ελάχιστα κεφαλαιακά αποθέματα για να απορροφούν τις ζημιές χωρίς να προκαλείται συστημικός κίνδυνος. Παράλληλα συστηματοποιεί πρακτικές για την αποφυγή συγκρούσεων σε θέματα ανταγωνισμού διεθνώς. Με το σύμφωνο αυτό προσδιορίζονται τα στοιχεία και η ποιότητα των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών και ομαδοποιούνται σε βασικές κατηγορίες τα εντός και εκτός ισολογισμού στοιχεία τους, ανάλογα με τον πιστωτικό κίνδυνο που εμπεριέχουν.

Οι συντελεστές στάθμισης είναι τυποποιημένοι και χωρίζονται σε 4 κατηγορίες (0%, 20%, 50%, 100%) και εφαρμόζονται σε ορισμένες κατηγορίες στοιχείων του ενεργητικού. Για τον υπολογισμό των συντελεστών για τα εκτός ισολογισμού στοιχεία του ενεργητικού, υπάρχει ιδιαίτερη πρόβλεψη. Με αυτό τον τρόπο επιβάλλεται από το Σύμφωνο της Βασιλείας μια μέθοδος μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου, η οποία είναι και η βάση του πρώτου συμφώνου. Έτσι οι τράπεζες οφείλουν να καλύπτουν έναν ενιαίο ελάχιστο δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας 8%.

Η κεφαλαιακή επάρκεια υπολογίζεται με ένα συντελεστή που αποκαλείται Δείκτης Φερεγγυότητας (Solvency Ratio) και με αυτόν υπολογίζεται η προστασία που μπορεί να έχουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα από τον πιστωτικό κίνδυνο, εξαιτίας των επενδύσεων που πραγματοποιούν. Σύμφωνα με την Βασιεία I και με δεδομένους τους συντελεστές στάθμισης των κινδύνων πρέπει τα:

$$\frac{\text{Εποπτικά Κεφάλαια}}{\text{Πιστωτικός Κίνδυνος} + \text{Κίνδυνος Αγοράς}} \geq 8\%$$

Η αποδοχή του συμφώνου υπήρξε εντυπωσιακή και διεθνής, ειδικότερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπου οι σχετικές διατάξεις ενσωματώθηκαν στο κοινωνικό θεσμικό πλαίσιο της τραπεζικής εποπτείας και ενίσχυσαν αναμφισβήτητα την φερεγγυότητα των τραπεζών. Βεβαίως οι υψηλοί δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας είναι αναγκαίοι αλλά όχι και απόλυτα ικανοί για να εξασφαλίσουν την σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος.

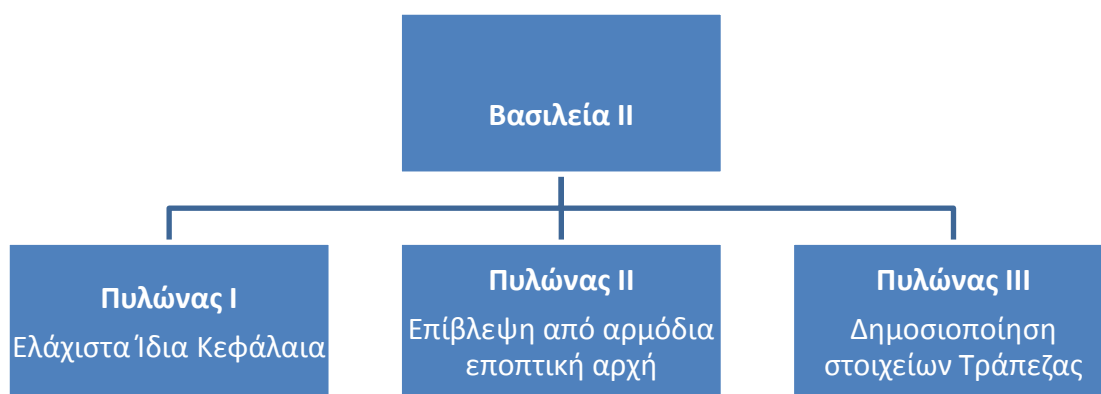
Απαιτούνται όμως και άλλα ποιοτικά χαρακτηριστικά, όπως η υγιής δομή της τράπεζας και το καλό management, η ύπαρξη επαρκών συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, η ανάπτυξη διαδικασιών χορήγησης δανείου και η διαχείριση χαρτοφυλακίου με σύνεση είναι επίσης απαραίτητα για την εύρυθμη λειτουργία του πιστωτικού συστήματος.

Το σύμφωνο της Βασιλείας για την κεφαλαιακή επάρκεια ξεπεράστηκε καθώς σημαντικές χρηματοοικονομικές εξελίξεις περιόρισαν την αποτελεσματικότητά του και έπαψε να ανταποκρίνεται αποτελεσματικά στους κινδύνους που εκτίθονταν οι τράπεζες. Έτσι προέκυψε η ανάγκη αναθεώρησής του παρότι αναγνωρίζεται ότι υπήρξε ο ακρογωνιαίος λίθος στην προσπάθεια για την επιβολή διεθνών κανονισμών. Οι ατέλειες στο πρώτο Σύμφωνο γίνονται με την πάροδο του χρόνου πιο εμφανείς. Ο διαχωρισμός του ενεργητικού σε κατηγορίες ανάλογα με τον κίνδυνο πτώχευσης που παρουσιάζεται είναι αρκετά γενικός και δεν εμπεριέχει την ποικιλία των κινδύνων που αντιμετωπίζουν τα μεγάλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Έτσι η θέσπιση νέων κανόνων που να αντιμετωπίζουν τις προαναφερθείσες αδυναμίες καθίσταται επιτακτική.

3.2 Το Σύμφωνο της Βασιλείας II (Basel II)

Η πίεση της αγοράς και η συνειδητοποίηση των αδυναμιών οδήγησε στην έναρξη εργασιών για την αναθεώρηση του συμφώνου της Βασιλείας I, από την Επιτροπή Τραπεζικής Εποπτείας της Βασιλείας και την Ευρωπαϊκή επιτροπή. Το 2001 η Επιτροπή Βασιλείας εξέδωσε ένα έγγραφο με λεπτομερή αναφορά στις αναθεωρημένες προτάσεις, προβλέποντας χρόνο εφαρμογής το 2004. Η Ευρωπαϊκή ένωση εξέδωσε ένα κείμενο που στήριζε βασικά το έγγραφο της Βασιλείας αλλά εστιαζόταν σε θέματα της Νομισματικής Ένωσης που αποτέλεσε εναρμόνιση της Βασιλείας στα πλαίσια της ευρωζώνης. Έτσι το αναθεωρημένο πλαίσιο ανακοινώθηκε τον Ιούνιο 2004 και βασίζεται σε 3 πυλώνες (Pillar I, II, III). Σκοπός του ήταν η αντιμετώπιση του ρυθμιστικού (regulatory) arbitrage, στο οποίο είχαν επιδοθεί οι τράπεζες για να μειώσουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις που ήταν υποχρεωμένες να διατηρούν, κυρίως μέσω τιτλοποιήσεων (securitization).

Διάγραμμα 3.1

Οι τρεις άξονες εποπτείας (Πυλώνες) που καθιερώθηκαν υπό την Βασιλεία II είναι οι ακόλουθοι:

1. Ο πρώτος πυλώνας αφορά τους μεθόδους προσδιορισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων για την κάλυψη των κινδύνων που τα πιστωτικά ιδρύματα αντιμετωπίζουν στο πλαίσιο άσκησης των δραστηριοτήτων τους και καθιερώνει κεφαλαιακές απαιτήσεις για το λειτουργικό κίνδυνο και την προστασία των καταθετών.

2. Ο δεύτερος πυλώνας καθορίζει μια διαδικασία εποπτικής αξιολόγησης της κεφαλαιακής επάρκειας και των συστημάτων διαχείρισης κινδύνου κάθε ιδρύματος ξεχωριστά, σε σχέση με όλους τους κινδύνους που εκτίθεται ή ενδέχεται να εκτεθεί, εκτός από εκείνους που ήδη αντιμετωπίζονται στον Πυλώνα I.

3. Στον τρίτο πυλώνα καθιερώνεται – ενισχύεται η πειθαρχία και η διαφάνεια που επιβάλλει η αγορά στα πιστωτικά ιδρύματα σχετικά με το ύψος των κεφαλαιακών αποθεμάτων καθώς και με τις διαδικασίες υπολογισμού του κινδύνου. Με τον Πυλώνα III παρέχεται κίνητρο για την βελτίωσή τους δια της διαφάνειας των ισολογισμών και της αξιολόγησης του management από την αγορά και καθορίζονται οι μέθοδοι και οι πρακτικές που εφαρμόζουν οι εποπτικές αρχές.

Οι τρεις πυλώνες του νέου αυτού Συμφώνου είναι αμοιβαίως αλληλοενισχυόμενοι. Η αποτελεσματικότητα του πρώτου πυλώνα εξαρτάται κυρίως από την ικανότητα των εποπτικών αρχών να ελέγχουν την ορθή εφαρμογή τους, μέσα από τις εξουσίες που τους παρέχει ο δεύτερος πυλώνας. Ακόμα οι αυξημένες υποχρεώσεις γνωστοποίησης στοιχείων του τρίτου πυλώνα, επιφέρουν βελτίωση των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων που αναπτύσσονται από τις τράπεζες.

Ο νέος Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας υπολογίζεται ως:

$$\frac{\text{Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Πιστωτικός Κίνδυνος} + \text{Κίνδυνος Αγοράς} + \text{Λειτουργικός Κίνδυνος}} \geq 8\%$$

3.2.1 Πυλώνας I : Ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις (minimum capital requirements)

Για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων, ο πρώτος πυλώνας υιοθετεί πολλαπλές προσεγγίσεις, με αυξανόμενο βαθμό πολυπλοκότητας και ευαισθησίας στον αναλαμβανόμενο κίνδυνο. Το 8%, δηλαδή, οι ελάχιστες απαιτήσεις των ιδίων κεφαλαίων ως προς το σταθμισμένο ενεργητικό, καθώς και οι διατάξεις όσον αφορά την εποπτική μεταχείριση του κινδύνου αγοράς παραμένουν αμετάβλητες. Διαφοροποίηση υπάρχει στην μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου συμπεριλαμβανομένης της εποπτικής αντιμετώπισης των μέσων και τεχνικών μείωσης του κινδύνου, όπως επίσης ότι καθιερώνει επιπρόσθετες κεφαλαιακές απαιτήσεις για τον λειτουργικό κίνδυνο.

Πιστωτικός Κίνδυνος

Σύμφωνα με την Βασιλεία II η μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου μπορεί να γίνει με την:

- Τυποποιημένη Μέθοδο - Standardized Approach
- Μέθοδο των Εσωτερικών Διαβαθμίσεων - Internal ratings based Approach

Η ισχύουσα Τυποποιημένη Μέθοδος (Standardized Approach) τροποποιείται, διατηρώντας τη λογική της απόδοσης προκαθορισμένων συντελεστών στάθμισης για τους κινδύνους. Οι συντελεστές στάθμισης αυτοί έχουν προσδιοριστεί βάσει των διαβαθμίσεων των οργανισμών πιστοληπτικής ικανότητας (Standars & Poors, Moody's). Σύμφωνα με αυτή την προσέγγιση, το χαρτοφυλάκιο της τράπεζας

κατηγοριοποιείται ανάλογα με τον συντελεστή του κινδύνου που ανήκει. Ο συντελεστής στάθμισης (RW) έχει προκαθορισθεί από το Σύμφωνο της Βασιλείας II. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την μεγαλύτερη ευαισθησία στον κίνδυνο, στο μέτρο που οι συντελεστές κινδύνου είναι ανάλογοι με την πιστοληπτική διαβάθμιση του αντισυμβαλλόμενου.

Στους πίνακες παρακάτω παρουσιάζονται οι συντελεστές στάθμισης για κάθε κατηγορία ανοίγματος.

- Τα δάνεια προς κυβερνήσεις (π.χ Κυβερνητικά Ομόλογα) σταθμίζονται με βάση την βαθμίδα πιστοληπτικής αξιολόγησης της χώρας, σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα:

Βαθμίδα Πιστοληπτικής Αξιολόγησης για Κυβερνήσεις	Συντελεστής Στάθμισης Κινδύνου
AAA έως AA-	0%
A+ έως A-	20%
BBB+ έως BB-	50%
BB+ έως BB-	100%
B+ έως B-	100%
CCC+ και παρακάτω	150%
Αδιαβάθμητο	100%

- Τα δάνεια προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα σταθμίζονται με βάση την βαθμίδα πιστοληπτικής αξιολόγησης της χώρας στην οποία εδρεύουν, σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα:

Βαθμίδα Πιστοληπτικής Αξιολόγησης <u>Χώρας</u>	Συντελεστής Στάθμισης Κινδύνου
AAA έως AA-	20%
A+ έως A-	50%
BBB+ έως BB-	100%
BB+ έως BB-	100%
B+ έως B-	100%
CCC+ και παρακάτω	150%
Αδιαβάθητο	100%

Η εναλλακτικά μπορούν να σταθμιστούν και με τους συντελεστές του παρακάτω πίνακα:

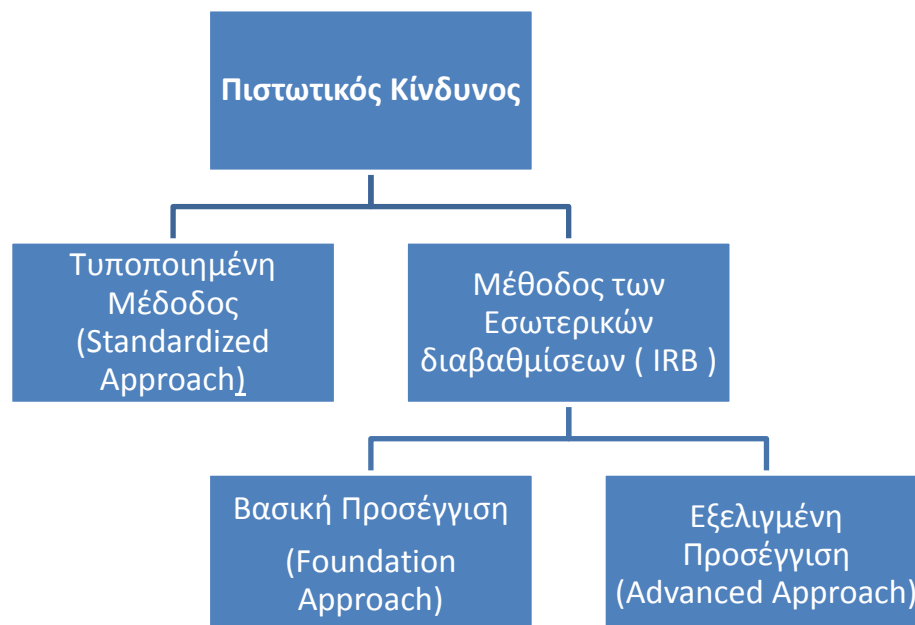
Βαθμίδα Πιστοληπτικής Αξιολόγησης Τράπεζας	Συντελεστής Στάθμισης Κινδύνου για δάνεια με εναπομένουσα <u>ληκτότητα <=3</u> μηνών	Συντελεστής Στάθμισης Κινδύνου για δάνεια με εναπομένουσα <u>ληκτότητα >3</u> μηνών
AAA έως AA-	20%	20%
A+ έως A-	20%	50%
BBB+ έως BB-	20%	50%
BB+ έως BB-	50%	100%
B+ έως B-	50%	100%
CCC+ και παρακάτω	150%	150%

Η Μέθοδος των Εσωτερικών Διαβαθμίσεων (Internal Ratings Based Approach – IRB) επιτρέπει στις τράπεζες, με βάση την πιστοληπτική ικανότητα των πιστούχων να εκτιμήσει τον πιστωτικό κίνδυνο. Για κάποιες κατηγορίες ανοίγματος, υπάρχουν δύο τρόποι εκτίμησης:

- Η Βασική Προσέγγιση - Foundation Approach
- Η Εξελιγμένη Προσέγγιση - Advanced Approach: Οι τράπεζες για το χαρτοφυλάκιο λιανικής (καταναλωτικά – στεγαστικά δάνεια) χρησιμοποιούν αυτή την μέθοδο.

Η Μέθοδος των Εσωτερικών Διαβαθμίσεων μπορεί να διαχωριστεί σε τρία βασικά στοιχεία: την εσωτερική αξιολόγηση των παραμέτρων του πιστωτικού κινδύνου, τη λειτουργία στάθμισης κινδύνου και στις ελάχιστες απαιτήσεις.

Διάγραμμα 3.2

Στοιχεία για τους πελάτες των πιστωτικών ιδρυμάτων, που δεν είναι γνωστά στους φορείς εξωτερικών διαβαθμίσεων, ενσωματώνονται στα εσωτερικά συστήματα διαβάθμισης κινδύνου και εφαρμόζονται και σε εταιρίες μικρότερης εμβέλειας και κινητοποιούν τα πιστωτικά ιδρύματα για να εφαρμόσουν μία πιο αποδοτική ελεγκτική διαδικασία στην χορήγηση δανείων.

Στην περίπτωση της Βασικής Προσέγγισης, που εφαρμόζεται σε μεσαίες επιχειρήσεις, οι τράπεζες προσδιορίζουν το PD ενώ στην Εξελιγμένη Προσέγγιση,

που αφορά μικρές επιχειρήσεις, οι τράπεζες λαμβάνουν υπόψιν το σύνολο των παραμέτρων. Η ποσοτικοποίηση στις παραμέτρους που αναφέραμε πρέπει να γίνεται απόλυτα τεκμηριωμένα και τουλάχιστον μία φορά τον χρόνο. Η προσαρμογή δε των αποτελεσμάτων (calibration) πρέπει να είναι συνεχής ώστε να ανταποκρίνονται στην αναμενόμενη συμπεριφορά τους. Σε διαφορετική περίπτωση οι διαφορές που τυχόν παρατηρηθούν να αποδεικνύεται ότι δεν οφείλονται σε συστημικούς παράγοντες. Σύμφωνα με την Εξελιγμένη Προσέγγιση οι εκτιμώμενοι παράμετροι των PD, LDG, EAD και M προέρχονται από το πιστωτικό ίδρυμα βάσει των εκτιμήσεών του και των ιστορικών δεδομένων, ενώ μόνο για τον M υπάρχει η δυνατότητα να εξαιρεθούν μερικά χρηματοδοτικά ανοίγματα. Στην Βασική προσέγγιση μόνο το PD παρέχεται από το χαρτοφυλάκιο χορηγήσεων, ενώ οι σταθμίσεις των LDG, EAD και M καθορίζονται από την επιτροπή.

Επιπλέον ο Πυλώνας I διαμορφώνει αναλυτικό πλαίσιο για την εποπτική διαχείριση των τιτλοποιημένων απαιτήσεων. Οι τράπεζες εκείνες που πληρούν συγκεκριμένες προϋποθέσεις, έχουν την δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν μεθόδους μείωσης του κινδύνου ώστε να μειώσουν τις κεφαλαιακές τους επιβαρύνσεις όπως τις εξασφαλίσεις, τα πιστωτικά παράγωγα και τις εγγυήσεις και τέλος τον συμψηφισμό στοιχείων που βρίσκονται στον ισολογισμό.

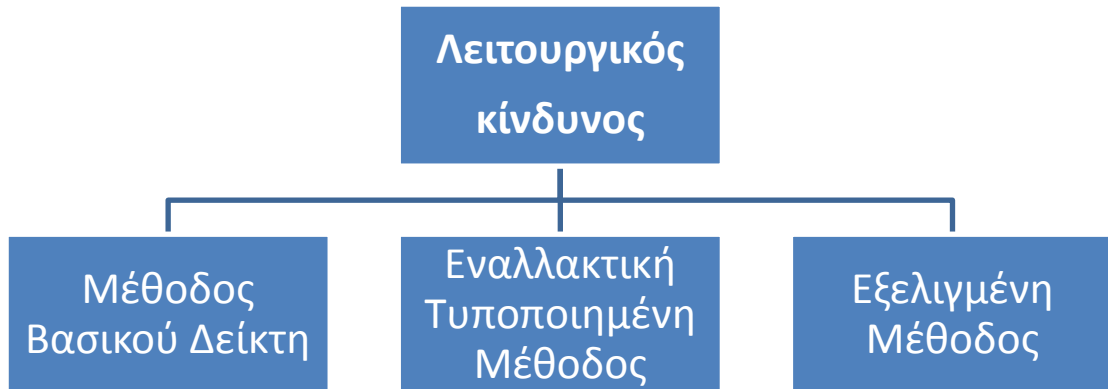
Κίνδυνος Αγοράς

Οι τράπεζες για την μέτρηση του κινδύνου Αγοράς χρησιμοποιούν εποπτικές μεθόδους ώστε να υπολογίσουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις. Όταν υπάρχουν στην κατοχή τους παράγωγα προϊόντα ή χαρτοφυλάκια μεγάλου ύψους συναλλαγών, τότε χρησιμοποιούν εξελιγμένες μεθόδους όπως τα VaR μοντέλα.

Λειτουργικός Κίνδυνος

Στην Βασιλεία II για πρώτη φορά εισάγονται κεφαλαιακές απαιτήσεις για τον λειτουργικό κίνδυνο. Στον παραπάνω κίνδυνο, άμεσης απώλειας, εμπίπτουν οι ζημιές από ανθρώπινο λάθος ή δόλο, από την αποτυχία ή ανεπάρκεια εσωτερικών διαδικασιών και συστημάτων καθώς και από εξωτερικά αίτια.

Διάγραμμα 3.3

Για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων στον Πυλώνα I του Συμφώνου της Βασιλείας II καθορίζονται τρεις προσεγγιστικές μέθοδοι που αφορούν:

- a) Την μέθοδο του Βασικού Δείκτη (Basic Indicator Approach)
- b) Την Εναλλακτική Τυποποιημένη Μέθοδο (Standardised Approach)
- c) Την Εξελιγμένη Μέθοδο (Advanced Measurement Approach)

Για τις δύο πρώτες προσεγγίσεις οι κεφαλαιακές απαιτήσεις βασίζονται σε συντελεστές που προσδιορίστηκαν από την Επιτροπή της Βασιλείας ύστερα από διερευνητικές ποσοτικές μελέτες. Οι μέθοδοι αυτοί αποτελούν την γενική εικόνα της τραπεζικής πραγματικότητας και δεν μπορούν να απεικονίζουν τους πραγματικούς λειτουργικούς κινδύνους κάποιας συγκεκριμένης τράπεζας. Η έλλειψη επαρκών στοιχείων (ιστορικών ή πρόσφατων) για τις ζημιές που έχουν υποστεί οι τράπεζες εξ'αιτίας των λειτουργικών κινδύνων, καθιστούν αναγκαία την χρησιμοποίησή των μεθόδων αυτών. Ο υπολογισμός των εποπτικών κεφαλαίων σύμφωνα με την Μέθοδο Βασικού Δείκτη υπολογίζεται ως το 15% του μέσου όρου

του κύκλου εργασιών των τριών τελευταίων ετών. Η τυποποιημένη μέθοδος διαχωρίζει τις τράπεζες σε 8 είδη δραστηριοτήτων για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών αναγκών έναντι του λειτουργικού κινδύνου. Αυτό επιτυγχάνεται με την στάθμιση του κάθε είδους εργασιών με ποσοστά που κυμαίνονται μεταξύ 12% - 18%. Η τρίτη μέθοδος, η εξελιγμένη μέθοδος, επικεντρώνεται περισσότερο στις ανάγκες και τον χαρακτήρα της τράπεζας, αφού βασίζεται περισσότερο στην χρήση εσωτερικής και εξωτερικής βάσης δεδομένων ζημιών του παρελθόντος.

3.2.2 Πυλώνας II – Διαδικασία εποπτικής αξιολόγησης (Supervisory Review Process)

Στόχος του Πυλώνα II είναι η ενθάρρυνση των πιστωτικών ιδρυμάτων να εξασφαλίζουν απόλυτη διαφάνεια και να παρουσιάζουν με ακρίβεια τους κινδύνους που αναλαμβάνουν, ώστε να διασφαλίζεται η κεφαλαιακή τους επάρκεια. Στις υψηλού κινδύνου τράπεζες ή σε όσες εντοπίζεται ανεπαρκές σύστημα κινδύνου, θα τους επιβάλλονται κυρώσεις είτε με υψηλότερο επιτόκιο στον διατραπεζικό δανεισμό, είτε στο χρέος που αναλαμβάνουν. Η διαφάνεια των στοιχείων είναι υποχρεωτική και αφορά κυρίως στοιχεία που αναφέρονται στην κεφαλαιακή επάρκεια, την σύνθεση των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων, την αναλυτική παρουσίαση της έκθεσης σε κίνδυνο ανά προϊόν και τέλος τη διαφάνεια των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων.

Η διαδικασία της εποπτικής αξιολόγησης (supervisory review process) καθορίζεται ακριβέστερα στον Πυλώνα II και μετατοπίζεται το ενδιαφέρον των εποπτικών αρχών από το επίπεδο της μακροπροληπτικής εποπτείας σε επίπεδο της μικροπροληπτικής, έτσι ώστε να ασκείται προσωποποιημένη εποπτεία σε ίδρυμα που ενέχει μεγαλύτερο συστημικό κίνδυνο. Στον Πυλώνα II εισάγονται γενικές αρχές ώστε να διασφαλίζεται η επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων, εκτός αυτών του Πυλώνα I, και συγκεκριμένα οι παρακάτω:

- Διαδικασίες πρόβλεψης από τα πιστωτικά ιδρύματα εσωτερικής αξιολόγησης της κεφαλαιακής τους επάρκειας και την διαμόρφωση ανάλογης στρατηγικής.
- Οι εποπτικές αρχές καθιερώνουν την αρτιότητα της διαδικασίας διαχείρισης του κινδύνου.
- Παρέχεται στην αρμόδια εποπτική αρχή, η δυνατότητα επιβολής κεφαλαιακής απαίτησης μεγαλύτερης από το ελάχιστο όριο σε συγκεκριμένο πιστωτικό ίδρυμα, για την κάλυψη πιστωτικού κινδύνου καθώς και να λαμβάνει εγκαίρως τα απαραίτητα μέτρα σε περίπτωση επιδείνωσης του Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας.

3.2.3 Πυλώνας III – Πειθαρχία της αγοράς (Disclosure Requirements)

Ο Πυλώνας III ασχολείται με την πειθαρχία της αγοράς (market discipline). Εισάγει διατάξεις σχετικά με την εξωτερική πληροφόρηση που παρέχουν τα πιστωτικά ιδρύματα για το ύψος των κινδύνων που αναλαμβάνουν, τις κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι των κινδύνων αυτών και την στρατηγική που ακολουθούν προκειμένου να ενισχυθεί η πειθαρχία της αγοράς μέσω της διαφάνειας. Η πειθαρχία της αγοράς παρουσιάζεται με άμεσο ή έμμεσο τρόπο. Στην άμεση πειθαρχία υπάγεται η διαδικασία ενσωμάτωσης των πάσης φύσεως πληροφοριών που δημοσιοποιούνται στην τιμή της μετοχής ή στους χρεωστικούς τίτλους τους πιστωτικού ιδρύματος. Στην έμμεση πειθαρχία, οι εποπτικές αρχές χρησιμοποιούν την διακύμανση της τιμής των μετοχών ή των χρεωστικών τίτλων της τράπεζας, σαν ένδειξη επικινδυνότητας του χαρτοφυλακίου της. Έτσι με τον τρόπο αυτό ενισχύεται η διαφάνεια των πιστωτικών ιδρυμάτων, αλλά παράλληλα οι επενδυτές έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες που τους βοηθούν να αξιολογούν καλύτερα τις επενδύσεις τους αλλά και τους κινδύνους που ελλοχεύουν στις συναλλαγές τους.

Οι πρακτικές μετρήσεων και οι τεχνικές μεταβιβάσεων που προέρχονται από σύνθετα χρηματοοικονομικά εργαλεία, πχ. τα credit derivatives, τα swap options καθώς και από τιτλοποιήσεις ενεργητικού απεικονίζονται ευκρινέστερα και με προσοχή. Επιπλέον αυξάνεται το φάσμα των εξασφαλίσεων ως προς τους κινδύνους και των εγγυήσεων για τις απαιτήσεις. Οι εποπτικές αρχές παρακολουθούν με προσοχή την οικονομική κατάσταση κάθε τράπεζας χωρίς να απαιτείται κατ' ανάγκη να επιβάλλουν ειδική κεφαλαιακή απαίτηση για τον επιτοκιακό κίνδυνο του επενδυτικού χαρτοφυλακίου, σε όσες τράπεζες παρουσιάζουν ιδιαίτερο κίνδυνο λόγω ανοίγματος της ρευστότητας μεταξύ ενεργητικού / παθητικού.

Επιβάλλεται η συχνότητα δημοσιοποίησης των στοιχείων να είναι εξαμηνιαία, παρότι προβλέπονται και εξαιρέσεις. Στοιχεία ποιοτικού χαρακτήρα μπορούν να δίδονται σε ετήσια βάση. Οι διεθνείς μεγάλες τράπεζες ως και οι θυγατρικές τους επιχειρήσεις πρέπει να δημοσιοποιούν τα στοιχεία για την συνολική κεφαλαιακή τους επάρκεια και το ύψος των βασικών ιδίων κεφαλαίων ανά τρίμηνο. Όταν όμως οι πληροφορίες που αφορούν την έκθεση των τραπεζών σε κινδύνους διαφοροποιούνται, θα πρέπει τότε να δημοσιοποιούνται σε τριμηνιαία βάση. Όσες πληροφορίες κρίνονται ως σημαντικές, επιβάλλεται να δημοσιοποιούνται το ταχύτερο δυνατόν. Εάν οι πληροφορίες είναι εμπιστευτικού χαρακτήρα, όσων δηλαδή η δημοσιοποίηση και συνεπώς η χρήση τους από ανταγωνιστές υποσκάπτει την θέση της τράπεζας, μπορεί να μην δημοσιοποιούνται. Στην περίπτωση αυτή όμως οφείλει, η τράπεζα, να δίνει στην δημοσιότητα γενικές πληροφορίες αλλά και να εξηγεί τον λόγο που την αποτρέπει να υποβάλει αναλυτικά στοιχεία.

Αυτό που προτείνει η επιτροπή και θεωρείται το σημαντικότερο γεγονός στο νέο πλαίσιο υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων, σχετίζεται με την ειδική κεφαλαιακή απαίτηση έναντι του λειτουργικού κινδύνου, που θέτει νέους κανόνες σε συνεργασία με τις κεντρικές τράπεζες και άλλους εθνικούς φορείς. Το νέο πλαίσιο προβλέπει ξεχωριστές κεφαλαιακές απαιτήσεις για αντίστοιχων μεθοδολογιών μετρήσεις. Το πρόβλημα εντοπίζεται ως προς τον λειτουργικό κίνδυνο που δεν είναι εύκολα μετρήσιμος και αναφέρεται σε όλα τα είδη κινδύνου, που δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως κίνδυνοι αγοράς ή πιστωτικοί κίνδυνοι.

Με την προηγούμενη ρύθμιση τα ποσοστά στάθμισης των κεφαλαιακών απαιτήσεων είχαν καθοριστεί και αφορούσαν τον πιστωτικό κίνδυνο και ήταν πιο υψηλά για να καλύπτουν και άλλες μορφές κινδύνων εκτός του πιστωτικού. Με το νέο εποπτικό πλαίσιο όμως προτείνονται συγκεκριμένες μεθοδολογίες αποκλειστικά γι' αυτόν (πιστωτικό) και έτσι μένουν ακάλυπτοι κίνδυνοι άλλων μορφών. Για τον λόγο αυτό η επιτροπή εισάγει επιπρόσθετους κανόνες για τον λειτουργικό κίνδυνο που αναφέρονται στην αυξημένη πολυπλοκότητα, το μεγάλο εύρος των τραπεζικών εργασιών και την χρήση των υπολογιστικών συστημάτων.

3.3 Βασιλεία 2,5

Αυξάνει την πίεση στην Επενδυτική τραπεζική.

Η Standard & Poor's (S&P) υποστηρίζει ότι η επιτροπή της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία απαιτεί από τις τράπεζες να κρατούν περισσότερα κεφάλαια για τον κίνδυνο αγοράς που διατρέχουν κατά τις εμπορικές συναλλαγές τους. Αυτοί οι νέοι κανονισμοί, οι οποίοι τώρα υπάρχουν στα πιο μεγάλα διαπραγματευτικά κέντρα σε παγκόσμιο επίπεδο, εκτός των Η.Π.Α., ήταν υπεύθυνοι για την τριπλάσια αύξηση, στο τέλος του 2011, της κεφαλαιακής απαίτησης για τον κίνδυνο της αγοράς και αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης μεταξύ των 11 ευρωπαϊκών τραπεζών που έχουν αξιολογηθεί. Εκτιμά ότι αυτό πιέζει τις αποδόσεις της επενδυτικής τραπεζικής και ενθαρύνει το arbitrage και την απομόχλευση του χαρτοφυλακίου συναλλαγών.

Δεν αναμένεται οι νέοι κανονισμοί να έχουν μια συστηματική επίδραση στις αξιολογήσεις για τις τράπεζες γιατί το πλαίσιο των σταθμισμένων έναντι κινδύνου κεφαλαίων (risk-adjusted capital RAC) – κύριο εργαλείο ανάλυσης κεφαλαίων – που εφαρμόζεται ήδη έχει υψηλότερες επιβαρύνσεις για τις θέσεις των εμπορικών τραπεζών από αυτές υπό την Βασιλεία II. Παρ'όλα αυτά η δημοσίευση των νεών

στοιχείων που απαιτεί η Βασιλεία 2,5, θα μπορούσε να οδηγήσει σε μείωση των κεφαλαίων και των εκτιμώμενων κερδών, η οποία πιθανότατα θα οδηγήσει σε υποβάθμιση της πιστοληπτικής διαβάθμισης σε ορισμένες μεμονομένες περιπτώσεις.

Η S&P έχει δημοσιεύσει αναφορές για τον τρόπο που μπορεί να γίνει η προσαρμογή των κεφαλαιακών απαιτήσεων (RAC) υπό την Βασιλεία 2,5 ως ακολούθως:

- Η Βασιλεία 2,5 προβλέπει ρυθμιστικές κεφαλαιακές απαιτήσεις για τον κίνδυνο αγοράς που αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε ένα πιο κατάλληλο επίπεδο.

- Είναι υπέρ των αυστηρότερων κανόνων, διότι συνάδουν με την κατεύθυνση της προσέγγυσης στο πλαίσιο των σταθμισμένων στον κίνδυνο κεφαλαίων (RAC)

- Η Βασιλεία 2,5 έχει μέτρα πολύπλοκα και θα μπορούσαν να έχουν επικαλύψεις (διπλός υπολογισμός των κινδύνων) και κενά (ανεπάρκεια εκτίμησης ορισμένων κινδύνων) μεταξύ τους, καθώς και ασυνέπειες στην εφαρμογή μεταξύ των επιμέρους τραπεζών.

- Σε μια ανάλυση 11 τραπεζών, διαπιστώνεται ότι οι κανονισμοί της Βασιλείας 2,5 είναι υπεύθυνοι για την κατά μέσο όρο τριπλάσια αύξηση της κεφαλαιακής επιβάρυνσης που αφορά τον κίνδυνο αγοράς.

- Η Βασιλεία 2,5 είναι ένας από τους πολλούς παράγοντες που συμπιέζει τις κεφαλαιακές αποδόσεις των επενδυτικών τραπεζών και η υλοποίηση της εφαρμογής της σε ολόκληρο τον κόσμο κάνει πιο άνισο το πεδίο ανταγωνισμού.

Θεωρείται ότι οι βελτιωμένες ρυθμίσεις αυτές, είναι συνεπείς με την προσέγγιση του πλαισίου RAC και είναι ένα σημαντικό βήμα όσον αφορά την αντιμετώπιση των ελλείψεων του αρχικού πλαισίου της Βασιλείας II, σύμφωνα με τα διδάγματα που προέκυψαν από την οικονομική κρίση. Βασιζόμενο στις Βασιλείας II αξία σε κίνδυνο κεφαλαιακής απαίτησης (VaR), η Βασιλεία 2,5 εισάγει επιπλέον υποχρεώσεις για την ρύθμιση των υποκεφαλαιοποιημένων

χαρτοφυλακίων. Η νέα stressed αξία σε κίνδυνο (stressed value-at-risk) χρησιμοποιεί δεδομένα από 12-μήνες πριν για να εκτιμήσει πιθανές απώλειες με επίπεδο εμπιστοσύνης 99%. Η Βασιλεία 2,5 επιβάλλει προσαυξήσεις για να καλύψει τον κίνδυνο αθέτησης και τον κίνδυνο μετανάστευσης κεφαλαίων καθώς και ένα ολοκληρωμένο μέτρο για τον κίνδυνο συσχέτισης των συναλλαγών.

Η υψηλότερη κεφαλαιακή απαίτηση που επιβάλλεται στο πλαίσιο της Βασιλείας 2,5 , καθώς και περαιτέρω κανονισμοί της μελλοντικής Βασιλείας III, κατά της άποψη της S&P, αποτελούν τις κύριες προκλήσεις των επενδυτικών τραπεζών για την ικανότητά τους να δημιουργήσουν βιώσιμες αποδόσεις που υπερβαίνουν το κόστος κεφαλαίου. Έτσι αναμένεται περαιτέρω αναδιάρθρωση και απομόχλευση. Καθώς οι τράπεζες επιδιώκουν να βελτιστοποιήσουν τις θέσεις των αποθεμάτων τους, να αυξήσουν τον τζίρο του ισολογισμού τους και να επικεντρώσουν το καταναμημένο κεφάλαιό τους στα ανταγωνιστικά τους πλεονεκτήματα.

Η κλιμακωτή εφαρμογή της Βασιλείας 2,5 σε όλο τον κόσμο, βελτιώνει το άνισο πεδίο ανταγωνισμού στις παγκόμιες επενδυτικές τράπεζες. Αν και η Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (BIS) δημοσίευσε την 1 Ιανουαρίου 2011 στην Ελβετία τους δείκτες της κεφαλαικής επάρκειας, κατά την διάρκεια του 2011 οι ελβετικές τράπεζες εξακολουθούσαν να τις υπολογίζουν με τους κανόνες της Βασιλείας II. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στα άλλα μεγάλα διαπραγματευτικά κέντρα εκτός των Η.Π.Α., τέθηκε σε ισχύ την 31 Δεκεμβρίου του 2011. Αντιλαμβανόμαστε ότι η εφαρμογή της Βασιλείας 2,5 στις Η.Π.Α. έχει καθυστερήσει. Γι' αυτό τον λόγο η S&P πιστεύει ότι η Βασιλεία 2,5 συμβάλει στο arbitrage και στην απομόχλευση των χαρτοφυλακίων των ευρωπαϊκών τραπεζών κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2011 και ίσως τους βάλει σε ανταγωνιστικό μειονέκτημα σε σχέση με τις τράπεζες των Η.Π.Α.. Η καθυστέρηση της εφαρμογής της Βασιλείας σε αυτές (αμερικάνικες) θα μπορούσε να συμβάλει σε συγκεκριμένες συναλλαγές, όπως η πώληση των χαρτοφυλακίων συναλλαγών από ορισμένες ευρωπαϊκές τράπεζες σε ανταγωνιστές των Η.Π.Α.. Από την άλλη πλευρά, υπάρχουν άλλες διαφοροποιήσεις στις εθνικές νομοθεσίες που θα μπορούσαν να έχουν βλαπτικές επιπτώσεις στις τράπεζες των Η.Π.Α. από ότι σε διεθνείς ομοτίμους των.

3.3.1 Ορισμός Βασιλείας 2,5.

Η Βασιλεία 2,5 είναι ένα σύνθετο πακέτο διεθνών κανόνων, μια ενίσχυση του πλαισίου της Βασιλείας II, που επιβάλλει υψηλότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις στις τράπεζες για τον κίνδυνο αγοράς. Η Επιτροπή της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία ξεκίνησε την διαδικασία το 2005 και διεύρυνε σημαντικά το πεδίο εφαρμογής για την αντιμετώπιση της μετέπειτα οικονομικής κρίσης.

Τα τέσσερα βασικά στοιχεία της Βασιλείας 2,5 είναι:

- Η ενισχυμένη αξία σε κίνδυνο (stressed value-at-risk SVAR), μοντέλο που προστίθεται στο VaR της Βασιλείας II, έχει σκοπό να συνυπολογίσει επαρκώς τις ακραίες τιμές, κάτω από πιο ευμετάβλητες συνθήκες της αγοράς, απ'ότι εκείνες που βασίζεται το VaR.

- Incremental risk charge (IRC) το οποίο στοχεύει να συνυπολογίσει την αθέτηση πιστωτικού κινδύνου και την μετανάστευση κεφαλαίων.

- Νέα τυποποιημένη μέθοδο για τις απαιτήσεις για την τιτλοποίηση και για τις εξασφαλίσεις.

- Το συνολικό μέτρο κινδύνου (comprehensive risk measure CRM) το οποίο αξιολογεί τον κίνδυνο αθέτησης και μετανάστευσης των εκτιθέμενων κεφαλαίων.

Οι κεφαλαιακές αυτές απαιτήσεις προστίθενται στα μέτρα της Βασιλείας II, χωρίς όμως την δυνατότητα μείωσης του κινδύνου για αντισταθμιστικά οφέλη ή για πιθανή διπλή καταμέτρηση.

3.3.2 Ενισχυμένη αξία σε κίνδυνο (stressed value-at-risk SVAR)

Το αρχικό πλαίσιο της Βασιλείας II, υπολογίζει την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών για τον κίνδυνο αγοράς, σύμφωνα με το VaR μοντέλο. Αυτό το μοντέλο επικυρώνεται από τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές είτε μόνο για γενικό κίνδυνο, είτε τόσο για γενικό όσο και για ειδικούς κινδύνους. Εκτιμά βάσει των ιστορικών τάσεων των τιμών της αγοράς, την πιθανότητα ζημιών του χαρτοφυλακίου και την διακύμανση κατά την διάρκεια του τελευταίου έτους. VaR μοντέλα δίνουν αποτελέσματα για 99% διάστημα εμπιστοσύνης και χρησιμοποιούν 10-ήμερη περίοδο διακράτησης.

Η Βασιλεία 2,5 για να «συλλάβει» τις δυνητικές συνέπειες των πιο ευμετάβλητων συνθηκών της αγοράς, απαιτεί από τις τράπεζες να υπολογίσουν SVAR μοντέλα για τα χαρτοφυλάκιά τους. Αυτά τα μοντέλα έχουν το ίδιο διάστημα εμπιστοσύνης και περίοδο διακράτησης, αλλά θα πρέπει να βασίζονται σε ιστορικά δεδομένα ολόκληρου του προηγούμενου έτους, ώστε να μπορούν να παράγουν σημαντικές απώλειες για το σύνολο του χαρτοφυλακίου. Οι ασταθείς συνθήκες της αγοράς του 2007-2009 είναι ένα προφανές σημείο εκκίνησης για τις τράπεζες που ψάχνουν να βρουν stress δεδομένα της αγοράς, αν και οι επιλογές τους θα εξαρτηθούν από την σύνθεση και τις τοποθετήσεις του χαρτοφυλακίου τους.

3.3.3 Incremental Risk Charge (IRC)

Το νέο αυτό μοντέλο έχει στόχο να υπολογίσει τον κίνδυνο αθέτησης και μετανάστευσης κεφαλαίων που είχαν συμπεριληφθεί σε συγκεκριμένα μοντέλα VaR κινδύνου. Τα VaR μοντέλα συνυπολογίζουν καλύτερα δυνητικές απώλειες που οφείλονται στις διακυμάνσεις πιστωτικών spreads, όταν βρίσκονται στην ίδια κλίμακα πιστοληπτικής ικανότητας. Τυπικές θέσεις που περιλαμβάνονται στο IRC μοντέλο είναι τα ομόλογα, τα credit default swaps και τα υπο διαπραγμάτευση δάνεια. Το πεδίο εφαρμογής, δεν περιλαμβάνει θέσεις τιτλοποίησης. Το IRC μετριέται με περίοδο εκμετάλευσης ενός έτους και διάστημα εμπιστοσύνης 99,9%. Οι παράμετροι αυτοί παρουσιάζουν σαφή βελτίωση σε σχέση με την 10-ήμερη

περίοδο εκμετάλλευσης και διάστημα εμπιστοσύνης 99%, των ρυθμιστικών μοντέλων VaR.

3.3.4 Νέες τυποποιημένες επιβαρύνσεις για θέσεις τιτλοποίησης

Τιτλοποίηση, επανατιτλοποίηση, και κάλυψη κινδύνου άπειρης αθέτησης πιστωτικών παραγώγων στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών, εξαιρούνται από το IRC, και αντ' αυτού υπόκεινται σε διαφορετικές προσεγγίσεις. Εκτός των θέσεων που κατέχονται σε χαρτοφυλάκια συσχέτισης, οι οποίες αποτελούν αντικείμενο του comprehensive risk measure CRM, τμήματα τιτλοποίησης δέχονται χρεώσεις τραπεζικού κεφαλαίου και υπόκεινται σε υψηλότερους συντελεστές στάθμισης για τις εξασφαλίσεις. Χαμηλής αξιολόγησης θέσεις πρέπει να αφαιρεθούν από τα εποπτικά ίδια κεφάλαια κατά 50% από τον Core tier 1 capital και κατά 50% από το Tier 2. Παρατηρούμε ότι για αυτές τις θέσεις υπό τη Βασιλεία II, το VaR είναι χαμηλό και η επίδραση των αλλαγών αυτών είναι ουσιαστικά η αύξηση της κεφαλαιακής απαίτησης για τιτλοποιήσεις και επανατιτλοποιήσεις.

3.3.5 Comprehensive risk measure CRM

Για τις θέσεις των συναλλαγών συσχέτισης, όπως τα CDO που πωλούνται στους πελάτες και τα hedging αυτών, το CRM αξιολογεί τον κίνδυνο αθέτησης και μετανάστευσης κεφαλαίων. Ενσωματώνει κίνδυνο βάσης, δηλαδή τον κίνδυνο που προκύπτει όταν η αντιστάθμιση γίνεται λιγότερο αποτελεσματική σχετικά με το πιθανό κόστος της επαναφοράς. Το CRM υπόκειται σε ελάχιστο όριο τουλάχιστον 8% της κεφαλαιακής επιβάρυνσης για ειδικό κίνδυνο, σύμφωνα με την τυποποιημένη προσέγγιση.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι προβλέψεις της Βασιλείας 2,5 περιλαμβάνουν υψηλότερα κόστη για επανατιτλοποιήσεις στο τραπεζικό χαρτοφυλάκιο, καθώς και υψηλότερες δαπάνες για τον ειδικό κίνδυνο για συμμετοχές στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών με την τυποποιημένη προσέγγιση για τον κίνδυνο αγοράς.

3.4 Το σύμφωνο της Βασιλείας III

Η κρίση φανέρωσε πολλές από τις ανεπάρκειες του κανονιστικού πλαισίου της Βασιλείας II. Προς κάλυψη των ανεπαρκειών αυτών, η επιτροπή της Βασιλείας από το 2009 έχει εκδώσει συμβουλευτικά έγγραφα με σκοπό την αναθεώρηση των υπάρχοντων κατευθυντήριων γραμμών όσον αφορά τον τραπεζικό τομέα. Αυτά αφορούν την κεφαλαιακή επάρκεια και ρευστότητα των τραπεζών αλλά και εισαγάγει νέους κανόνες, που αναφέρονται στην μακροπροληπτική εποπτεία, σημαντικό πυλώνα που δεν είχε τύχει ιδιαίτερης προσοχής στο προηγούμενο πλαίσιο. Τοιουτοτρόπως, διαμορφώνεται μια δεύτερη σημαντική αναθεώρηση των κανόνων τραπεζικής εποπτείας που περιγράφονται στην συνθήκη της Βασιλείας I. Η προσπάθεια της μεταρρύθμισης αυτής αποτελεί την απάντηση της διεθνούς κοινότητας προς αντιμετώπιση της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής κρίσης 2007-08 και η επικύρωσή της από το εποπτικό σώμα της Βασιλείας, έκανε εφικτή την έγκριση της τελικής μορφής της από τους G-20 τον Νοέμβριο 2010 στην Σεούλ.

Σύμφωνα με την Βασιλεία III αναβαθμίζεται η εποπτεία τόσο σε μικροπροληπτικό όσο και σε μακροπροληπτικό επίπεδο. Κατά την μικροπροληπτική εποπτεία, επιδιώκεται ο περιορισμός των πιστωτικών ιδρυμάτων στην έκθεση σε κινδύνους που προέρχονται από :

a) το διαμεσολαβητικό τους ρόλο, δηλαδή την αποδοχή καταθέσεων και την χορήγηση δανείων. Οι κίνδυνοι που εντάσσονται σε αυτή την κατηγορία είναι ο πιστωτικός – αθέτηση πληρωμών, ρευστότητας – απόσυρση καταθέσεων και επιτοκιακός.

b) τον κίνδυνο αγοράς δηλαδή της μείωσης της αξίας της επένδυσης και ο συναλλαγματικός κίνδυνος

c) τον λειτουργικό κίνδυνο που απορρέει από την αποτυχία των εσωτερικών διαδικασιών, του ανθρώπινου παράγοντα, την ανεπάρκεια των συστημάτων καθώς και από εξωτερικούς παράγοντες.

Κατά την μακροπροληπτική εποπτεία σκοπός της είναι η μείωση του συστημικού κινδύνου που προέρχεται από την λειτουργία μεμονωμένων πιστωτικών ιδρυμάτων.

3.4.1 Διατάξεις του Συμφώνου της Βασιλείας III

Το νέο κανονιστικό πλαίσιο προτείνει την αύξηση του επιπέδου καθώς και την βελτίωση της ποιότητας των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Εισάγει νέες κεφαλαιακές απαιτήσεις ώστε να αντιμετωπιστεί η προκυκλικότητα όπως επίσης και 2 συντελεστές, αυτόν της μόχλευσης (leverage ratio) και της ρευστότητας (liquidity ratio).

3.4.1.1 Αλλαγές στην κεφαλαιακή επάρκεια.

Η κρίση του 2007-08 έκανε φανερό ότι τα κεφαλαιακά αποθέματα των τραπεζών δεν ήταν ικανά να απορροφήσουν τις ζημιές που προκλήθηκαν. Έτσι αποφασίστηκε τα ίδια κεφάλαια να αποτελούνται από:

- Τα βασικά ίδια κεφάλαια (Tier I capital)
- Τα συμπληρωματικά ίδια κεφάλαια (Tier II capital)

Αντίθετα ο ορισμός Tier III capital των ιδίων κεφαλαίων που αποτελείται κυρίως από τα μειωμένης εξασφάλισης βραχυχρόνια δάνεια και είχαν την δυνατότητα οι

τράπεζες να εκπληρώνουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις τους για να καλύψουν τον κίνδυνο αγοράς, καταργείται.

Βασικά Ίδια Κεφάλαια (Tier I capital)

Τα βασικά ίδια κεφάλαια, ήτοι τα κεφάλαια με την μεγαλύτερη δυνατότητα απορρόφησης ζημιών, αυξάνονται οι ελάχιστες απαιτήσεις τους από το 2% σε 4,5% του σταθμισμένου ενεργητικού.

Η βασιλεία III καθόρισε ότι στα βασικά ίδια κεφάλαια εντάσσονται τα κύρια και τα πρόσθετα στοιχεία.

Τα κύρια στοιχεία (common equity Tier I) αποτελούνται από την αξία του υπάρχοντος μετοχικού κεφαλαίου αποτελούμενο από κοινές μετοχές, τα εμφανή αποθεματικά και τα παρακρατηθέντα κέρδη.

Στα πρόσθετα στοιχεία (Additional Tier I) συμπεριλαμβάνονται οι προνομιούχες μετοχές και οι ομολογιακοί τίτλοι που δεν είναι καθορισμένης διάρκειας, που έχει καταβληθεί πλήρως το ποσό της έκδοσής τους, είναι μειωμένης εξασφάλισης έναντι των καταθετών αλλά και των άλλων πιστωτών και δεν περιλαμβάνουν ρήτρα προσαύξησης της προκαθορισμένης απόδοσής τους αν ασκηθεί το δικαίωμα ανάκλησης., καθώς επίσης και τίτλοι που έχουν εκδοθεί από θυγατρικές επιχειρήσεις που τελούν υπό την εποπτεία των τραπεζών, κατέχονται από τρίτους και δεν περιλαμβάνονται στα βασικά ίδια κεφάλαια, υπό προϋποθέσεις. Τέλος συμπεριλαμβάνονται και κεφάλαια γενικών τραπεζικών κινδύνων, βάσει τυποποιημένης προσέγγισης και υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις.

Τα υβριδικά ίδια κεφάλαια (hybrid instruments) που συνυπολογίζονταν στα βασικά ίδια κεφάλαια σε ποσοστό μέχρι 15%, έπαψαν πλέον να υπολογίζονται.

Συμπληρωματικά Ίδια Κεφάλαια (Tier II capital)

Τα συμπληρωματικά ίδια κεφάλαια σύμφωνα με την Βασιλεία III και τους νέους κανονισμούς των κεφαλαιακών απαιτήσεων, αποτελούνται από προνομιούχες μετοχές, ίδιες με αυτές των πρόσθετων στοιχείων των βασικών ιδίων κεφαλαίων, με την διαφορά ότι αυτές είναι ορισμένης διάρκειας, τουλάχιστον 5 χρόνια καθώς επίσης και από τίτλους θυγατρικών επιχειρήσεων που τελούν υπό την εποπτεία των τραπεζών και κατέχονται από τρίτους, με την προϋπόθεση ότι δεν συμπεριλαμβάνονται στα πρόσθετα βασικά ίδια κεφάλαια υπό προϋποθέσεις.

Συνεπώς, τα αφανή αποθεματικά σύμφωνα με το νέο κανονιστικό πλαίσιο θα παύσουν να υπολογίζονται στα συμπληρωματικά κεφάλαια των τραπεζών.

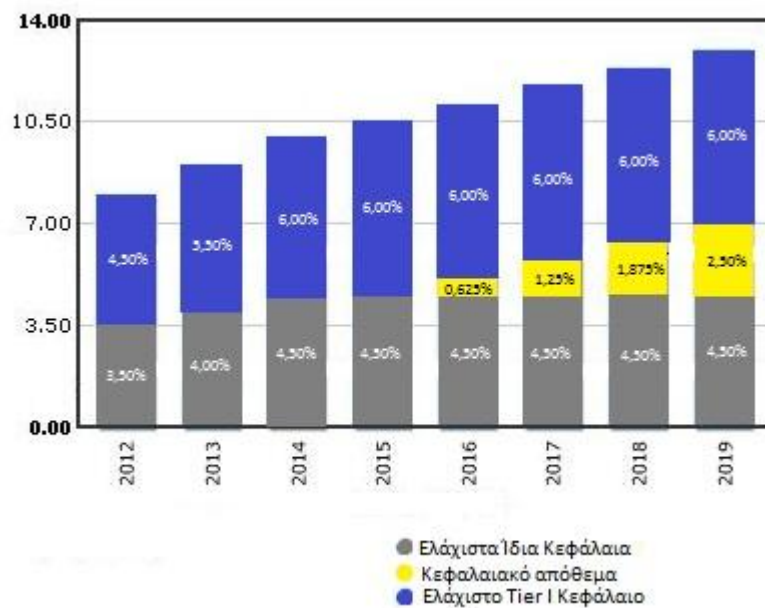
Σύμφωνα με το σύμφωνο της Βασιλείας III, στο τέλος των καθορισμένων μεταβατικών περιόδων, τα ελάχιστα ίδια κεφάλαια διαμορφώνονται για τα κύρια στοιχεία βασικών ιδίων κεφαλαίων σε 4,5%, ενώ πριν ήταν 2%, το ποσοστό για τα βασικά ίδια κεφάλαια από 4% σε 6% ενώ το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων παραμένει αμετάβλητο στο 8% του συνόλου των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού και των εκτός ισολογισμού.

Σύμφωνα με τα παραπάνω συμπεραίνεται ότι τα πρόσθετα στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων δεν γίνεται να υπερβούν το 1,5%, όπως επίσης τα συμπληρωματικά ίδια κεφάλαια το 2%.

Η προσαρμογή των τραπεζών θα γίνει κλιμακωτά όπως φαίνεται στο παρακάτω χρονοδιάγραμμα.

	Φάση	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Συντελεστής Μόχλευσης							
2	Ελάχιστα Ίδια κεφάλαια	3,50%	4,00%	4.5%				4,50%
3	Κεφαλαιακό απόθεμα για λόγους συντήρησης				0,625%	1,25%	1,875%	2,50%
4	Άθροισμα 2 και 3	3,50%	4,00%	4,50%	5,125%	5,75%	6,375%	7,00%
5	Σταδιακή έκπτωση από CET1		20%	40%	60%	80%	100%	100%
6	Ελάχιστο Tier 1 Κεφάλαιο	4,50%	5,50%	6,00%				6,00%
7	Ελάχιστο συνολικό κεφάλαιο		8,00%				8,00%	
8	Άθροισμα 3 και 7		8,00%		8,63%	9,25%	9,88%	10,50%
	Δείκτης κάλυψης ρευστότητας			60%	70%	80%	90%	100%

3.4.1.2 Μικροπροληπτική εποπτεία (Microprudential Policies)

Συντελεστής μόχλευσης (Leverage Ratio)

Η Βασιλεία III εισάγει ένα πιο απλό συντελεστή μόχλευσης που είναι ένα κλάσμα, με αριθμητή τα βασικά ίδια κεφάλαια και παρονομαστή το σύνολο του ενεργητικού (εντός και εκτός ισολογισμού) χωρίς σταθμίσεις για τον κίνδυνο. Ενδεικτικά ορίζεται σε ελάχιστο 3% που όμως θα αξιολογηθεί κατά τη διάρκεια μεταβατικής περιόδου, πριν εφαρμοστεί.

$$\frac{\text{Βασικά Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Σύνολο Ενεργητικό}} \geq 3\%$$

Με την υποχρέωση αυτή εξασφαλίζεται ότι οι τράπεζες δεν θα αυξάνουν υπέρμετρα τον δανεισμό τους και συγχρόνως θα αποθαρρύνονται να κάνουν επιλεκτική χρήση κανονιστικών ρυθμίσεων που θα επηρέαζαν τον κεφαλαιακό τους δείκτη.

Την υψηλή μόχλευση, ένα από τους σημαντικότερους λόγους της έντασης αυτής της κρίσης, ορισμένοι οργανισμοί, που ενώ φαινόταν ότι διατηρούσαν υψηλούς δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας υπό την Βασιλεία II, την πετύχαιναν κυρίως μέσω των τιτλοποιήσεων και του ρυθμιστικού arbitrage.

Στις αναφορές της Βασιλείας III αναφέρεται ως μέτρο που θα αποτρέψει να ξεφύγει μία κατάσταση και αντίστοιχα θα χρησιμοποιηθεί για να περιορίσει ανεπιθύμητες καταστάσεις. (backstop measure)

Η διαδικασία της τιτλοποίησης είναι ένα σπουδαίο εργαλείο για τις τράπεζες με το οποίο μετριάζουν τους κινδύνους που απορρέουν από τον πιστωτικό και επιτοκιακό κίνδυνο. Όμως η άκρατη τιτλοποίηση που χρησιμοποιήθηκε από τις τράπεζες για την αποφυγή κεφαλαιακών απαιτήσεων, αύξησε την μόχλευση έτσι ώστε με τα υπάρχοντα ίδια κεφάλαια να μεγαλώσουν το ενεργητικό τους και ειδικότερα την δανειακή τους δραστηριότητα. Συγχρόνως εμφανίστηκαν και τα ασφάλιστα πιστωτικού κινδύνου CDS (credit default swaps), μια καινοτομία που παρείχε ασφάλεια στην περίπτωση πτώχευσης ή αδυναμία πληρωμής ενός πιστωτή. Με αυτά όμως η αγορά πιστώσεων εθεωρείτο πλήρης και άρχισε να χρησιμοποιείται το ρυθμιστικό arbitrage. Με τα CDS μεταφέρθηκε ο πιστωτικός κίνδυνος από τις τράπεζες στις ασφαλιστικές εταιρείες για δάνεια που είχαν χορηγήσει οι πρώτες. Όμως βάσει των σταθμισμένων συντελεστών κινδύνου, μικραίνουν οι κεφαλαιακές απαιτήσεις των τραπεζών και αυτό οδήγησε στην μαζική χρήση των τεχνικών ρυθμιστικού arbitrage.

Ο δείκτης αυτός που έχει απλότητα και μικρό κόστος παρακολούθησης, αποθαρρύνει το ρυθμιστικό arbitrage και αποτελεί μέτρο αντικυκλικής πολιτικής. Από την άλλη πλευρά, η απουσία εμπειρικών μελετών και η δυσκολία

εναρμονισμού του υπολογισμού σε διεθνές επίπεδο είναι ορισμένα από τα αρνητικά του.

Δείκτες Ρευστότητας (liquidity ratios)

Πρόβλημα ρευστότητας δημιουργείται όταν παρουσιάζονται διαφορές ανάμεσα στα περιουσιακά στοιχεία του ενεργητικού και τις υποχρεώσεις του παθητικού. Στην περίπτωση που οι υποχρεώσεις του παθητικού είναι μεγαλύτερες των στοιχείων του ενεργητικού, η τράπεζα πρέπει να επενδύσει την πλεονάζουσα ρευστότητα, ενώ αντίστοιχα όταν το ενεργητικό είναι μεγαλύτερο του παθητικού, η τράπεζα οφείλει να καλύψει την διαφορά με άντληση ρευστότητας.

Δείκτης κάλυψης ρευστότητας (liquidity coverage ratio LCR) : είναι ένας βραχυχρόνιος δείκτης και σκοπός του είναι να διατηρεί επαρκεί περιουσιακά στοιχεία, άμεσα ρευστοποιήσιμα ώστε να αντιμετωπιστεί πάγωμα στην αγορά χρήματος. Ο ορισμός του είναι :

$$LCR = \frac{\text{Άμεσα Ρευστοποιήσιμα Στοιχεία Ενεργητικού}}{\text{Σύνολο Καθαρών Ταμειακών Εκροών 30 ημερών}} \geq 100\%$$

Δείκτης καθαρής σταθερής χρηματοδότησης (net stable funding ratio NSFRR) : είναι ένα μακροχρόνιος δείκτης και αποβλέπει στην χρησιμοποίηση από τις τράπεζες πιο σταθερών πηγών χρηματοδότησης. Ο ορισμός του είναι :

$$NSFR = \frac{\text{Διαθέσιμη Ποσότητα Σταθερής Χρηματοδότησης}}{\text{Απαιτούμενη Ποσότητα Σταθερής Χρηματοδότησης}} \geq 100\%$$

Ο συντελεστής αυτός προτάθηκε από την επιτροπή της Βασιλείας για να αντιμετωπιστεί η αναντιστοιχία ληκτότητας μεταξύ στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού.

3.4.1.3 Μακροληπτική εποπτεία (Macprudential Policies)

Στην μακροληπτική εποπτεία κατατάσσονται ενέργειες που έχουν ως στόχο την προφύλαξη των τραπεζών από τον συστημικό κίνδυνο. Ο κίνδυνος αυτός είναι γενικός και δεν απορρέει από κάποια συγκεκριμένη χρηματοπιστωτική αγορά ή κάποιο προϊόν.

Ο συστημικός κίνδυνος χωρίζεται σε δύο συνιστώσες:

- Τη χρονική (*the time dimension*) όπου έχουμε την εξέλιξη του κινδύνου σε βάθος χρόνου εξ' αιτίας της προκυκλικότητας
- Τη διατομεακή (*cross-sectional dimension*) όπου σε δεδομένο χρονικό σημείο ο κίνδυνος κατανέμεται λόγω της παράλληλης έκθεσης σε κινδύνους που προκύπτουν από ομοειδή ανοίγματα ή λόγω της αλληλεξάρτησής τους.

Όσον αφορά στην χρονική συνιστώσα, η προκυκλικότητα για τα κεφαλαιακά διαθέσιμα των τραπεζών, είναι η τάση να μειώνονται κατά τις ανοδικές φάσεις του οικονομικού κύκλου και να αυξάνονται κατά τις καθοδικές περιόδους. Στην πρώτη περίπτωση ο κίνδυνος υποεκτιμάται ενώ στην δεύτερη υπερεκτιμάται. Μια προληπτική εποπτεία για να θεωρείται αξιόπιστη θα πρέπει να εξομαλύνει τις επιδράσεις της κυκλικότητας αυτής.

Η αντιμετώπιση της προκυκλικότητας μπορεί να επιτευχθεί με την δημιουργία :

- a) Κεφαλαιακού αποθέματος συντήρησης (*capital conservation buffer*) που δημιουργείται κατά την διάρκεια ομαλών περιόδων ανάπτυξης. Σκοπός του είναι η απορρόφηση μελλοντικών ζημιών σε περιόδους οικονομικής δυσπραγίας. Αποτελείται από κύρια στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων και

ανέρχεται σε 2,5% του σταθμισμένου ενεργητικού. Αν οι τράπεζες καταναλώσουν το απόθεμα αυτό σε περίοδο οικονομικής πίεσης, οφείλουν να το επανακτήσουν άμεσα με μη καταβολή μπόνους και μερισμάτων.

b) Αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος (countercyclical buffer) κυμαίνεται 0% - 2,5% και αποτελεί επέκταση του αποθέματος συντήρησης. Το ύψος και η ενεργοποίησή τους γίνεται ύστερα από απόφαση των εποπτικών αρχών, όταν αυτές το κρίνουν αναγκαίο, για την κάλυψη συστημικού κινδύνου. Όπως και το απόθεμα συντήρησης, αποτελεί κύριο στοιχείο των βασικών ιδίων κεφαλαίων.

c) Δυναμικών προβλέψεων (forward looking provisions) βάσει των ζημιών που αναμένουν από τα στοιχεία των χαρτοφυλακίων τους.

d) Κάλυψης για την υπερβολική κυκλικότητα των ελαχίστων κεφαλαιακών απαιτήσεών τους.

Η επιβολή δημιουργίας κεφαλαιακών αποθεμάτων έλαβε μεγάλες διαστάσεις αφού πολλές τράπεζες, κατά τη διάρκεια της κρίσης, επέλεξαν να παρέχουν μερίσματα και υψηλές αποδοχές στον προσωπικό τους, ενώ παρουσίαζαν ζημιές στις πιστοδοτήσεις τους, γεγονός που παραβίαζε την προτεραιότητα των πιστωτών έναντι των μετόχων. Γι' αυτόν τον λόγο η Βασιλεία III ορίζει αυστηρούς κανόνες για την διανομή των κερδών, για όσες τράπεζες ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας είναι εντός των ορίων του αποδεκτού αποθέματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

4.1 Alpha Bank A.E.

Ο όμιλος Alpha Bank είναι ένας από τους μεγαλύτερους ομίλους χρηματοοικονομικού τομέα και προσφέρει ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται και η λιανική τραπεζική, η τραπεζική μικρομεσαίων και μεγάλων επιχειρήσεων, πιστωτικές κάρτες, η διαχείριση κεφαλαίων, η επενδυτική τραπεζική, το private banking και οι χρηματιστηριακές εργασίες του leasing και του factoring. Στόχος του είναι να εξασφαλίσει την απαιτούμενη χρηματοδότηση των εργασιών, στην επάρκεια των εποπτικών κεφαλαίων και στην δημιουργία μιας ισχυρής κεφαλαιακής βάσης ώστε να διασφαλιστεί η εμπιστοσύνη.

Επίσης ο όμιλος δραστηριοποιείται στην διεθνή αγορά με παρουσία σε Κύπρο, Ρουμανία, Βουλγαρία, Σερβία, Ουκρανία, Αλβανία, Π.Γ.Δ.Μ. και στην Μεγάλη Βρετανία.

Στην παρακάτω ανάλυση θα χρησιμοποιήσουμε τις ετήσιες οικονομικές εκθέσεις για τις χρονιές 2011 και 2012 όπως αυτές δημοσιεύτηκαν στο site της τράπεζας.

Μετά την ανακεφαλαιοποίηση και την συγχώνευση με την Εμπορική Τράπεζα, το ύψος της καθαρής αναβαλλόμενης φορολογίας είναι 17,5% (κάτω από το όριο 20%), συνεπώς δεν θα επηρεάσει τα εποπτικά κεφάλαια του ομίλου.

Σύνθεση Ιδίων Κεφαλαίων σε χιλιάδες € (000€)			
Κατηγορία Ιδίων Κεφαλαίων	31.12.2012 PF1	31.12.2012	31.12.2011
Μετοχικό Κεφάλαιο	160.281	160.281	160.281
Κεφαλαιακή ενίσχυση από ΕΤΧΣ	4.571.000	2.942.000	1.900.000
Δικαίωμα Μειοψηφίας	8.863	8.863	8.454
Υπεραξία / Λοιπά άϋλα στοιχεία (-)	-102.482	-102.482	-141.352
Υβριδικά Κεφάλαια	147.554	147.554	537.295
Βασικά Ίδια Κεφάλαια (Tier I)	5.317.752	3.688.753	3.774.724
Συμπληρωματικά Ίδια Κεφάλαια	249.002	249.002	589.282
Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων για τον υπολογισμό του Δ.Κ.Ε. (Total)	5.559.355	3.930.356	4.357.006
Σταθμισμένο προς κίνδυνο Ενεργητικό	41.578.596	41.578.596	45.135.415
EBA Core Tier I	12,4%	8,5%	7,2%
Δείκτης Βασικών Κεφαλαίων (Tier I)	12,8%	8,9%	8,4%
Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας (Tier I + Tier II)	13,4%	9,5%	9,7%

Το πλαίσιο ανακεφαλαιοποίησης της Τράπεζας.

Το 2011, όταν η τράπεζα συμμετείχε στο πρόγραμμα ανταλλαγής Ελληνικών ομολόγων, ο Δείκτης Κεφαλαιακής της Επάρκειας είχε διαμορφωθεί γύρω στο 5%, δηλαδή κάτω του ελάχιστου ορίου 8% όπως επιβάλλει η Βασιλεία.

Σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις του Ν.3864/2010 το Ελληνικό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) έχει δεσμευτεί να καλύψει τις κεφαλαιακές απαιτήσεις όπως αυτές έχουν προσδιοριστεί από την Τράπεζα της Ελλάδος και ανέρχονται σε €4,571 δις. Σε υλοποίηση της παραπάνω δέσμευσης, το ΤΧΣ

υπέγραψε σύμβαση προεγγραφής με την Τράπεζα, τον Μάιο του 2012. μεταβιβάζοντας τίτλους του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας αξίας €1,9 δις ως προκαταβολή. Τον Δεκέμβριο του 2012, το ΤΧΣ μεταβίβασε επιπλέον τίτλους και κατά συνέπεια η συνολική προκαταβολή του ΤΧΣ ανήλθε σε €2,942 δις.

Μετά την ενίσχυση από το ΤΧΣ, ο Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας της Τράπεζας, διαμορφώνεται στο 13,4%, ενώ ο Δείκτης Βασικών Κεφαλαίων (Tier I) στο 12,8%. Με αυτό τον τρόπο οι δείκτες ξεπερνούν το ελάχιστο όριο και σύμφωνα με την Βασιλεία II πληρείται η ελάχιστη κεφαλαιακή απαίτηση.

Επίσης υπάρχει εναρμόνιση της τράπεζας και με το πλαίσιο της Βασιλείας III αφού υπάρχει μικρή επιβάρυνση στον Δείκτη Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων. Το γεγονός αυτό οφείλεται στο ότι τα ποσά των δικαιωμάτων μειοψηφίας και υπεραξίας / λοιπών άυλων στοιχείων είναι ελάχιστα.

Οικονομικές Καταστάσεις Τραπέζης	31.12.2012	31.12.2011
Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα	2.806.242	3.156.266
Τόκοι και εξομοιούμενα έξοδα	(1.780.274)	(1.802.712)
Καθαρό έσοδο από τόκους	1.025.968	1.353.554
Έσοδα από αμοιβές και προμήθειες	253.843	262.488
Προμήθειες έξοδα	(41.633)	(42.926)
Καθαρό έσοδο από αμοιβές και προμήθειες	212.210	219.562
Έσοδα από μερίσματα	494	10.586
Αποτελέσματα χρηματοοικονομικών πράξεων	(444.990)	117.302
Λοιπά έσοδα	12.372	14.491
	(432.124)	142.379
Σύνολο εσόδων	806.054	1.715.495
Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	(408.144)	(390.992)
Γενικά διοικητικά έξοδα	(352.522)	(359.340)
Αποσβέσεις	(60.270)	(60.317)
Λοιπά έξοδα	(26.680)	(1.205)
Σύνολο εξόδων	(847.616)	(811.854)
Ζημίες απομείωσης και προβλέψεις για την κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου	(1.374.711)	(897.803)
Ζημίες απομείωσης ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου και δανείων προς ΔΕΚΟ που συμμετείχαν στο PSI		(4.787.657)
Κέρδη/(ζημίες) πριν το φόρο εισοδήματος	(1.416.273)	(4.781.819)
Φόρος εισοδήματος	279.133	939.153
Καθαρά κέρδη/(ζημίες) μετά το φόρο εισοδήματος	(1.137.140)	(3.842.666)
Καθαρά κέρδη/(ζημίες) ανά μετοχή: Βασικά και προσαρμοσμένα (€ ανά μετοχή)	(2,13)	(7,33)

Ισολογισμός	31/12/2012	31/12/2011
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		
Ταμείο και Διαθέσιμα σε Κεντρικές Τράπεζες	770.193	1.149.500
Απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	6.623.503	6.721.846
Αξιόγραφα εμπορικού χαρτοφυλακίου	14.119	13.760
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	740.614	639.968
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	32.796.574	36.152.015
Επενδύσεις σε ακίνητα	31.683	40.387
<u>Σύνολο Ενεργητικού</u>	53.798.659	55.196.949
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ		
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	25.825.551	22.774.803
Υποχρεώσεις προς πελάτες	23.191.009	23.749.193
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	1.529.730	1.584.153
Ομολογίες εκδόσεώς μας και λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	2.317.252	5.288.584
Προβλέψεις	30.173	10.460
<u>Σύνολο Υποχρεώσεων</u>	54.203.678	54.604.005

Για να γίνει πιο αναλυτική και εμπειριστατωμένη η εξέταση της παραπάνω χρηματοοικονομικής κατάστασης τη τράπεζας, θα χρησιμοποιήσουμε τα αποτελέσματα κάποιων αριθμοδεικτών. Αυτοί βοηθούν στην σύγκριση και στην ανάλυση των στοιχείων που παρουσιάζουν οι παραπάνω οικονομικές καταστάσεις.

Όπως είναι φυσικό, οι αριθμοδείκτες αυτοί είναι αλληλοεξαρτώμενοι και θα πρέπει να εξετάζονται μόνο ως σύνολο. Επίσης μπορούν να χωριστούν σε κατηγορίες ανάλογα με το αντικείμενο της σχέσης.

Αριθμοδείκτες

✓ Δείκτες Αποδοτικότητας

$$\circ \text{ R.O.A – Return On Assets} = \frac{\text{Κέρδη / Ζημίες προ Φόρων}}{\text{Σύνολο Ενεργητικο ύ}}$$

2012	2011
-0,026	-0,087

Με τον δείκτη αυτό παρατηρούμε την αποδοτικότητα του ενεργητικού της τράπεζας, σε σχέση με την αποδοτικότητα των πωλήσεων (καθαρό περιθώριο ή καθαρό κέρδος) αλλά και με την αποτελεσματικότητα χρήσης των διαθέσιμων πόρων του ενεργητικού, με απότερο σκοπό τα κέρδη.

$$\circ \text{ R.O.E. – Return on Equity} = \frac{\text{Κέρδη / Ζημίες μετά Φόρων}}{\text{Ίδια Κεφάλαια}}$$

2012	2011
-0,214	-1,018

Με τον δείκτη R.O.E. μπορούμε να δούμε την κερδοφορία της τράπεζας, δηλαδή αν επιτεύχθηκε ο στόχος της πραγματοποίησης ενός θετικού αποτελέσματος.

✓ Δείκτες αποτελεσματικότητας

ο Συνολικά Έξοδα / Συνολικά Έσοδα

2012	2011
105%	47,32%

Με αυτό τον δείκτη μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η τράπεζα για το έτος 2012 δεν ήταν κερδοφόρα αφού τα συνολικά έξοδα ήταν περισσότερα από τα συνολικά έσοδα. Η μείωση των καταθέσεων επιφέρει μείωση της δυνατότητας της τράπεζας να δανειοδοτήσει τους επενδυτές και έτσι μειώνονται τα έσοδα της τράπεζας. Παράλληλα η αδυναμία να μειώσουν τα έξοδα τους επιφέρει την αύξηση αυτού του δείκτη.

ο Καθαρά έσοδα από τόκους / Συνολικά έσοδα

2012	2011
127%	78%

Ο δείκτης του Καθαρού Περιθωρίου Επιτοκίου είναι τα καθαρά εισοδήματα από τόκους προς το κερδοφόρο ενεργητικό. Παρατηρούμε ότι πλέον τα έσοδα της τράπεζας επικεντρώνονται στην είσπραξη των δανείων που είχε χορηγήσει κατά το παρελθόν. Επιπλέον βλέπουμε πόσο μειώνονται τα συνολικά έσοδα από τα αποτελέσματα χρηματοοικονομικών πράξεων.

ο Κέρδη/ (ζημίες) μετά το φόρο εισοδήματος

2012	2011
(1.137.140)	(3.842.666)

Παρατηρούμε ότι ο δείκτης της γενικότερης πορείας της τράπεζας είναι αρνητικός πράγμα που σημαίνει ότι δεν υπάρχουν κέρδη από το κεφάλαιο που επενδύθηκε. Οι ζημιές που καταγράφει η τράπεζα για το έτος 2012 είναι πολύ σημαντικές και μεγάλες, μειωμένες όμως σχετικά με το 2011.

- Καθαρά κέρδη / (ζημιές) ανα μετοχή

2012	2011
(2,13)	(7.33)

Στο χρηματιστηριακό κλάδο παρατηρούμε ότι η τιμή της μετοχής ακολουθεί την γενικότερη εικόνα της τράπεζας σημειώνοντας τις αντίστοιχες ζημιές.

✓ **Δείκτες ρευστότητας**

- Ταμείο και Διαθέσιμα σε Κεντρικές Τράπεζες / Σύνολο Ενεργητικού

2012	2011
1,43%	2,08%

Είναι το ποσοστό των κεφαλαίων που έχει η τράπεζα διαθέσιμα και δεν τα έχει χορηγήσει σε δάνεια, επενδύσεις κλπ ώστε να τα χρησιμοποιήσει όταν και εφόσον απαιτηθούν.

- Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών / Υποχρεώσεις προς πελάτες

2012	2011
141,4%	152,2%

Ο δείκτης χορηγήσεων είναι η αναλογία των δανείων προς τις καταθέσεις. Το αποτέλεσμα του 141% υποδηλώνει ότι οι χορηγήσεις δανείων είναι πολύ περισσότερες από τις καταθέσεις που έχει η τράπεζα. Σε φυσιολογικά επίπεδα τα δάνεια πρέπει να είναι λιγότερα από τις καταθέσεις. Το αποτέλεσμα αυτό για το έτος 2012 οφείλεται στην μείωση του παρονομαστή καθώς η χορήγηση δανείων έχει παγώσει.

- Ταμείο και Διαθέσιμα σε Κεντρικές Τράπεζες / Υποχρεώσεις προς πελάτες

2012	2011
3,32%	4,84%

Αυτός ο δείκτης μας παρουσιάζει την δυνατότητα της τράπεζας να καλύψει άμεσα τις υποχρεώσεις τις προς τους πελάτες. Οι υποχρεώσεις αυτές σε μεγαλύτερο βαθμό είναι η ρευστοποίηση των καταθέσεων.

✓ **Δείκτες Πιστωτικού Κινδύνου**

- Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών / Σύνολο Ενεργητικού

2012	2011
60,96%	65,50%

Ο δείκτης αυτός μας δείχνει τι μέρος των επενδύσεων της τράπεζας έχουν χρησιμοποιηθεί για χορηγήσεις δανείων. Αυτός σχετίζεται με τον κίνδυνο αθέτησης αποπληρωμής ο οποίος διαφοροποιείται ανάλογα με το είδος του αντισυμβαλλόμενου.

✓ **Διατραπεζικός Δανεισμός**

- Απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων / Σύνολο Ενεργητικού

2012	2011
12,31%	12,18%

- Υποχρεώσεις κατά πιστωτικά ιδρύματα / Σύνολο Υποχρεώσεων

2012	2011
47,65%	41,71%

Σε περιόδους μειωμένης ρευστότητας οι τράπεζες για να καλύψουν το έλλειμμα τους καταφεύγουν και στον διατραπεζικό δανεισμό. Μπορούμε να παρατηρήσουμε την διαφορά που υπάρχει στα κεφάλαια που έχει δανείσει και δανειστεί η τράπεζα.

- ο Αξιόγραφα εμπορικού χαρτοφυλακίου / Σύνολο Ενεργητικού

2012	2011
0,03%	0,02%

Παρατηρούμε ότι μόλις το 0,03% των κεφαλαίων της τράπεζας επενδύονται σε εμπορικά χαρτοφυλάκια. Πλέον οι τράπεζες δεν προβαίνουν σε επενδύσεις καθώς αυτός ο κλάδος είναι σε κρίση αυτή την περίοδο.

Κεφαλαιακές απαιτήσεις για τον πιστωτικό κίνδυνο, τον λειτουργικό κίνδυνο και τον κίνδυνο αγοράς.

	31.12.2012	31.12.2011
Σύνολο κεφαλαιακών απαιτήσεων για <u>πιστωτικό κίνδυνο</u>	3.020.088	3.231.014
Σύνολο κεφαλαιακών απαιτήσεων για <u>κίνδυνο αγοράς</u>	51.958	66.143
Σύνολο κεφαλαιακών απαιτήσεων για <u>λειτουργικό κίνδυνο</u>	254.242	313.676
Σύνολο κεφαλαιακών απαιτήσεων	3.326.288	3.610.833

Πιστωτικός κίνδυνος

Οι απαιτήσεις για κεφαλαιακή επάρκεια για την τράπεζα οφείλονται σε δάνεια που παρουσιάζουν καθυστερημένες πληρωμές άνω των 90 ημερών. Για τον υπολογισμό του κινδύνου η τράπεζα χρησιμοποιεί την Τυποποιημένη Μέθοδο Ένω για την αντιστάθμισή του, λαμβάνει τις ανάλογες εξασφαλίσεις.

Κίνδυνος Αγοράς

Οι απαιτήσεις για κεφαλαιακή επάρκεια για τον κίνδυνο αγοράς υπολογίζονται με την Αξία σε Κίνδυνο (Value-at-Risk) χρησιμοποιώντας την μέθοδο της ιστορικής προσομοίωσης. Ακόμα ελέγχεται η συμπεριφορά του κινδύνου κάτω από κάποια σενάρια καθώς επίσης και σε ακραίες τιμές (Stress – test).

Λειτουργικός Κίνδυνος

Για τον υπολογισμό του λειτουργικού κινδύνου, χρησιμοποιείται η Τυποποιημένη Προσέγγιση. Για την αποτελεσματική διαχείριση του κινδύνου η τράπεζα έχει αναπτύξει κατάλληλη οργανωτική δομή.

4.2 Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.

Η Εθνική Τράπεζα ιδρύθηκε το 1841 και αποτέλεσε την πρώτη τράπεζα του νεοελληνικού κράτους. Η συνεισφορά της στην οικονομική ζωή του τόπου σε αυτά τα 170 χρόνια ιστορίας της είναι καθοριστική. Αυτή την στιγμή, η Εθνική ηγείται του μεγαλύτερου και ισχυρότερου Ομίλου χρηματοοικονομικών υπηρεσιών στην Ελλάδα, ενώ παράλληλα δραστηριοποιείται και στη Νοτιοανατολική Ευρώπη και την Ανατολική Μεσόγειο.

Η Εθνική τράπεζα προσφέρει ένα ευρύ φάσμα χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών που ανταποκρίνονται στις ολοένα μεταβαλλόμενες ανάγκες των επιχειρήσεων αλλά και ιδιωτών.

Δίκαια χαρακτηρίζεται ως η Τράπεζα της Ελληνικής Οικογένειας, καθώς ελέγχει το ¼ της λιανικής τραπεζικής και διαθέτει τη μεγαλύτερη καταθετική βάση στην Ελλάδα (21% μερίδιο αγοράς στις καταθέσεις). Αυτά τα μερίδια καταθέσεων είναι η αντανάκλαση της εμπιστοσύνης του αποταμιευτικού κοινού που αποτελεί και την κινητήρια δύναμή της.

Στην παρακάτω ανάλυση θα χρησιμοποιήσουμε τις ετήσιες οικονομικές εκθέσεις για τις χρονιές 2011 και 2012 όπως αυτές δημοσιεύτηκαν στο site της τράπεζας.

Κεφαλαιακή επάρκεια (σε εκατ. €)	31.12.2012	31.12.2012	31.12.2011
Κεφάλαιο:	Αναμορφωμένο		
Κύρια βασικά κεφάλαια (Upper Tier I)	3.980	(5.776)	(3.015)
Πρόσθετα βασικά κεφάλαια (Lower Tier I)	1.740	1.740	1.740
Μειώσεις	(136)	(136)	(131)
Βασικά κεφάλαια (Tier I)	5.584	(4.172)	(1.406)
Κύρια συμπληρωματικά κεφάλαια (Upper Tier II)	490	490	709
Πρόσθετα συμπληρωματικά κεφάλαια (Lower Tier II)	18	18	430
Μειώσεις	(338)	(338)	(311)
Συνολικά Εποπτικά Κεφάλαια	5.754	(4.002)	(578)
Σύνολο σταθμισμένου έναντι κινδύνων ενεργητικού	47.543	47.543	50.539
Δείκτες:			
Βασικός δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας	11,7%	(8,8)%	(2,8)%
Συνολικός δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας	12,1%	(8,4)%	(1,1)%

Στα κεφάλαια και δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας έχουν ενσωματωθεί τα κεφάλαια ύψους €9.756,0 εκατ. σύμφωνα με την επιστολή επιβεβαίωσης του Τ.Χ.Σ.

Το πλαίσιο ανακεφαλαιοποίησης της Τράπεζας.

Κατά την πρόσφατη οικονομική κρίση, σε συνδιασμό με την συμμετοχή της τράπεζας στο πρόγραμμα ανταλλαγής των Ελληνικών ομολόγων, ο Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας διαμορφώνεται στο -8,4%

Τον Δεκέμβριο του 2012 η ΤτΕ με επιστολή προς την Τράπεζα, έκανε γνωστή την υπ' αριθμόν 52/23/26.10.2012 απόφαση της Επιτροπής Πιστωτικών και Ασφαλιστικών θεμάτων της ΤτΕ, όπου γνωστοποιούσε ότι οι κεφαλαιακές ανάγκες της τράπεζας ανέρχονται σε 9.756 εκατ. €.

Ύστερα από την ανακεφαλαιοποίηση ο Συνολικός Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας διαμορφώθηκε στο 12,1%, ενώ αντίστοιχα ο Βασικός Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας στο 11,7%

Οικονομικές Καταστάσεις Τραπέζης	31.12.2012	31.12.2011
Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα	3.079.607	3.765.458
Τόκοι και εξομοιούμενα έξοδα	(1.411.607)	(1.435.677)
Καθαρό έσοδο από τόκους	1.668.000	2.329.781
Έσοδα από αμοιβές και προμήθειες	231.457	235.781
Προμήθειες έξοδα	(264.683)	(191.654)
Καθαρό έσοδο από αμοιβές και προμήθειες	(33.226)	44.127
Έσοδα από μερίσματα		
Αποτελέσματα χρηματοοικονομικών πράξεων	(687.243)	(33.073)
Λοιπά έσοδα		
Σύνολο εσόδων	839.527	2.306.903
Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	(802.341)	(1.036.593)
Γενικά διοικητικά έξοδα	(319.213)	(345.573)
Αποσβέσεις	(91.826)	(90.427)
Λοιπά έξοδα	(108.004)	(33.932)
Σύνολο εξόδων	(1.321.384)	(1.506.525)
Ζημίες απομείωσης και προβλέψεις για την κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου	(2.482.779)	(3.407.844)
Ζημίες απομείωσης ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου και δανείων προς ΔΕΚΟ που συμμετείχαν στο PSI	(162.691)	(10.555.139)
Κέρδη/(ζημίες) πριν το φόρο εισοδήματος	(3.024.664)	(13.135.565)
Φόρος εισοδήματος	89.039	990.817
Καθαρά κέρδη/(ζημίες) μετά το φόρο εισοδήματος	(2.935.625)	(12.144.748)
Καθαρά κέρδη/(ζημίες) ανά μετοχή: Βασικά και προσαρμοσμένα (€ ανά μετοχή)	€(3,07)	€(12,70)

Ισολογισμός	31/12/2012	31/12/2011
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		
Ταμείο και Διαθέσιμα σε Κεντρικές Τράπεζες	1.212.519	1.566.583
Απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	4.195.414	8.026.009
Αξιόγραφα εμπορικού χαρτοφυλακίου	207.513	1.309.647
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	3.380.454	2.785.262
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	46.999.623	52.891.237
Επενδύσεις σε ακίνητα	-	-
<u>Σύνολο Ενεργητικού</u>	77.939.482	87.169.494
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ		
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	33.287.156	33.870.863
Υποχρεώσεις προς πελάτες	40.908.040	44.025.167
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	4.373.082	3.802.429
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	600.066	1.059.297
Λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	205.152	984.671
<u>Σύνολο Υποχρεώσεων</u>	81.734.076	88.235.010

Για να γίνει πιο αναλυτική και εμπειριστατωμένη η εξέταση της παραπάνω χρηματοοικονομικής κατάστασης τη τράπεζας, θα χρησιμοποιήσουμε τα αποτελέσματα κάποιων αριθμοδεικτών. Αυτοί βοηθούν στην σύγκριση και στην ανάλυση των στοιχείων που παρουσιάζουν οι παραπάνω οικονομικές καταστάσεις.

Όπως είναι φυσικό, οι αριθμοδείκτες αυτοί είναι αλληλοεξαρτώμενοι και θα πρέπει να εξετάζονται μόνο ως σύνολο. Επίσης μπορούν να χωριστούν σε κατηγορίες ανάλογα με το αντικείμενο της σχέσης.

Αριθμοδείκτες

✓ Δείκτες Αποδοτικότητας

○ R.O.A – Return On Assets = $\frac{\text{Κέρδη / Ζημίες προ Φόρων}}{\text{Σύνολο Ενεργητικο } \upsilon}$

2012	2011
-0,039	-0,151

Με τον δείκτη αυτό παρατηρούμε την αποδοτικότητα του ενεργητικού της τράπεζας, σε σχέση με την αποδοτικότητα των πωλήσεων (καθαρό περιθώριο ή καθαρό κέρδος) αλλά και με την αποτελεσματικότητα χρήσης των διαθέσιμων πόρων του ενεργητικού, με απότερο σκοπό τα κέρδη.

○ R.O.E. – Return on Equity = $\frac{\text{Κέρδη / Ζημίες μετά Φόρων}}{\text{Ίδια Κεφάλαια}}$

2012	2011
-0,526	8,638

Με τον δείκτη R.O.E. μπορούμε να δούμε την κερδοφορία της τράπεζας, δηλαδή αν επιτεύχθηκε ο στόχος της πραγματοποίησης ενός θετικού αποτελέσματος.

✓ Δείκτες αποτελεσματικότητας

- Συνολικά Έξοδα / Συνολικά Έσοδα

2012	2011
157%	65%

Με αυτό τον δείκτη μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η τράπεζα για το έτος 2012 δεν ήταν κερδοφόρα αφού τα συνολικά έξοδα ήταν περισσότερα από τα συνολικά έσοδα. Η μείωση των καταθέσεων επιφέρει μείωση της δυνατότητας της τράπεζας να δανειοδοτήσει τους επενδυτές και έτσι μειώνονται τα έσοδα της τράπεζας. Παράλληλα η αδυναμία να μειώσουν τα έξοδα τους επιφέρει την αύξηση αυτού του δείκτη.

- Καθαρά έσοδα από τόκους / Συνολικά έσοδα

2012	2011
198%	100,9%

Καθαρά έσοδα από τόκους είναι τα καθαρά επιτοκιακά έσοδα που έχει η τράπεζα από την έκδοση δανείων. Παρατηρούμε ότι πλέον τα έσοδα της τράπεζας επικεντρώνονται στην είσπραξη των δανείων που είχε χορηγήσει κατά το παρελθόν. Επιπλέον βλέπουμε πόσο μειώνονται τα συνολικά έσοδα από τα αποτελέσματα χρηματοοικονομικών πράξεων.

- Κέρδη/ (ζημίες) μετά το φόρο εισοδήματος

2012	2011
(2.935.625)	(12.144.748)

Παρατηρούμε ότι ο δείκτης της γενικότερης πορείας της τράπεζας είναι αρνητικός πράγμα που σημαίνει ότι δεν υπάρχουν κέρδη από το κεφάλαιο που επενδύθηκε. Οι ζημίες που καταγράφει η τράπεζα για το έτος 2012 είναι πολύ σημαντικές και μεγάλες, μειωμένες όμως σχετικά με το 2011.

- Καθαρά κέρδη / (ζημίες) ανα μετοχή

2012	2011
(3,07)	(12,70)

Στο χρηματιστηριακό κλάδο παρατηρούμε ότι η τιμή της μετοχής ακολουθεί την γενικότερη εικόνα της τράπεζας σημειώνοντας τις αντίστοιχες ζημίες.

✓ **Δείκτες ρευστότητας**

- Ταμείο και Διαθέσιμα σε Κεντρικές Τράπεζες / Σύνολο Ενεργητικού

2012	2011
1,56%	1,80%

Είναι το ποσοστό των κεφαλαίων που έχει η τράπεζα διαθέσιμα και δεν τα έχει χορηγήσει σε δάνεια, επενδύσεις κλπ ώστε να τα χρησιμοποιήσει όταν και εφόσον απαιτηθούν.

- ο Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών / Υποχρεώσεις προς πελάτες

2012	2011
114,9%	120,1%

Σε μια γενίκευση του δείκτη αυτού μπορούμε να πούμε ότι είναι η αναλογία των δανείων προς τις καταθέσεις. Το αποτέλεσμα του 114.9% υποδηλώνει ότι οι χορηγήσεις δανείων είναι πολύ περισσότερες από τις καταθέσεις που έχει η τράπεζα. Σε φυσιολογικά επίπεδα τα δάνεια πρέπει να είναι λιγότερα από τις καταθέσεις. Το αποτέλεσμα αυτό για το έτος 2012 οφείλεται στην μείωση του παρονομαστή καθώς η χορήγηση δανείων έχει παγώσει.

- ο Ταμείο και Διαθέσιμα σε Κεντρικές Τράπεζες / Υποχρεώσεις προς πελάτες

2012	2011
2,96%	3,56%

Αυτός ο δείκτης μας παρουσιάζει την δυνατότητα της τράπεζας να καλύψει άμεσα τις υποχρεώσεις τις προς τους πελάτες. Οι υποχρεώσεις αυτές σε μεγαλύτερο βαθμό είναι η ρευστοποίηση των καταθέσεων.

✓ **Δείκτες Πιστωτικού Κινδύνου**

- Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών / Σύνολο Ενεργητικού

2012	2011
60,30%	60,68%

Ο δείκτης αυτός μας δείχνει τι μέρος των επενδύσεων της τράπεζας έχουν χρησιμοποιηθεί για χορηγήσεις δανείων. Αυτός σχετίζεται με τον κίνδυνο αθέτησης αποπληρωμής ο οποίος διαφοροποιείται ανάλογα με το είδος του αντισυμβαλλόμενου.

✓ **Διατραπεζικός Δανεισμός**

- Απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων / Σύνολο Ενεργητικού

2012	2011
42,71%	38,86%

- Υποχρεώσεις κατά πιστωτικά ιδρύματα / Σύνολο Υποχρεώσεων

2012	2011
40,73%	38,39%

Σε περιόδους μειωμένης ρευστότητας οι τράπεζες για να καλύψουν το έλλειμμα τους καταφεύγουν και στον διατραπεζικό δανεισμό. Μπορούμε να παρατηρήσουμε την διαφορά που υπάρχει στα κεφάλαια που έχει δανείσει και δανειστεί η τράπεζα.

- ο Αξιόγραφα εμπορικού χαρτοφυλακίου / Σύνολο Ενεργητικού

2012	2011
0,27%	1,50%

Παρατηρούμε ότι μόλις το 0,27% των κεφαλαίων της τράπεζας επενδύονται σε εμπορικά χαρτοφυλάκια. Πλέον οι τράπεζες δεν προβαίνουν σε επενδύσεις καθώς αυτός ο κλάδος είναι σε κρίση αυτή την περίοδο.

Κεφαλαιακές απαιτήσεις για τον πιστωτικό κίνδυνο, τον λειτουργικό κίνδυνο και τον κίνδυνο αγοράς.

	31.12.2012
Σύνολο κεφαλαιακών απαιτήσεων για πιστωτικό κίνδυνο	1,770,061
Σύνολο κεφαλαιακών απαιτήσεων για πιστωτικό κίνδυνο και αντισυμβαλλόμενου	4,402,028
Σύνολο κεφαλαιακών απαιτήσεων για <u>κίνδυνο αγοράς</u>	226,776
Σύνολο κεφαλαιακών απαιτήσεων για <u>λειτουργικό κίνδυνο</u>	511,244
Σύνολο κεφαλαιακών απαιτήσεων	5,140,048

Πιστωτικός κίνδυνος

Οι απαιτήσεις για κεφαλαιακή επάρκεια για την τράπεζα οφείλονται στην αδυναμία των αντισυμβαλλόμενων να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους. Για τον υπολογισμό του πιστωτικού κινδύνου η τράπεζα χρησιμοποιεί υποδείγματα μέτρησης με στόχο την στατιστική εκτίμηση της αναμενόμενης ζημιάς (expected loss) βάση της πιθανότητας αθέτησης (probability of default), του ποσοστού της ζημιάς στην περίπτωση αθέτησης (loss given default) και της έκθεσης στον κίνδυνο (exposure at default). Η τράπεζα για την μέτρηση του κινδύνου χρησιμοποιεί την μέθοδο των εσωτερικών διαβαθμίσεων.

Για να μειώσει την έκθεσή της στον πιστωτικό κίνδυνο, η τράπεζα, έχει λάβει εξασφαλίσεις και εγγυήσεις. Σύμφωνα με το σύμφωνο της Βασιλείας III, δίνεται έμφαση στις απαιτήσεις ιδίων κεφαλαίων όσον αφορά τα εξωχρηματιστηριακά παράγωγα και δημιουργούνται κίνητρα για να χρησιμοποιούν οι τράπεζες, κεντρικούς αντισυμβαλλόμενους. Εκτός από την μέθοδο του αρχικού ανοίγματος και της Mark to Market μεθόδου (με χρήση τρεχουσών τιμών από την αγορά), βασική καινοτομία είναι και ο πιστωτικός κίνδυνος αντισυμβαλλόμενου.

Κίνδυνος Αγοράς

Οι απαιτήσεις για κεφαλαιακή επάρκεια για τον κίνδυνο αγοράς υπολογίζονται με υποδείγματα εκτίμησης της μέγιστης δυνητικής ζημιάς. Ακόμα ελέγχεται η συμπεριφορά του κινδύνου κάτω από πρόγραμμα ελέγχου (back testing) καθώς επίσης και σε ακραίες τιμές (Stress – test).

Λειτουργικός Κίνδυνος

Για την αποτελεσματική διαχείριση του κινδύνου η τράπεζα έχει θεσπίσει και τηρεί ένα πλαίσιο διαχείρισης υψηλής ποιότητας σε όλο το σύνολο των δραστηριοτήτων της. Για τον υπολογισμό του λειτουργικού κινδύνου,

χρησιμοποιείται η Τυποποιημένη Προσέγγιση. Βέβαια έχει αναπτύξει και ένα εσωτερικό μοντέλο ώστε στο μέλλον να χρησιμοποιήσει την εξελιγμένη μέθοδο.

4.3 *Marfin Popular Bank*

Κατά το 2011, ο όμιλος Λαϊκής Τραπέζης ακολούθησε την πορεία του ευρύτερου τραπεζικού τομέα και αντιμετώπισε τη συνέχιση της πιστωτικής και οικονομικής κρίσης, ιδιαίτερα της ευρωπαϊκής κρίσης δημόσιου χρέους. Σε αυτή την περίοδο το οικονομικό περιβάλλον παραμένει ιδιαίτερα ασταθές με διαρκείς προκλήσεις σε ζητήματα ρευστότητας και κεφαλαιακής επάρκειας.

Η τράπεζα συμμετείχε στο πρόγραμμα κεφαλαιακής άσκησης του ιδιωτικού τομέα (PSI) και σημείωσε ζημιές που τείνουν να κυμαίνονται στο 75% περίπου της ονομαστικής αξίας. Έτσι στα πλαίσια της αποτύπωσης της πρόβλεψης απομείωσης των Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου στα τελικά αποτελέσματα του 2011, ως συνέπεια της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα (PSI+), η ζημιά υπολογίζεται σε €2.331 εκ.

Οικονομικές Καταστάσεις Τραπέζης	31.12.11	31.12.10
Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα	1.704.553	1.553.320
Τόκοι και εξομοιούμενα έξοδα	(905.867)	(843.777)
Καθαρό έσοδο από τόκους	798.686	709.543
Έσοδα από αμοιβές και προμήθειες	218.660	243.091
Προμήθειες έξοδα	(38.959)	(42.610)
Καθαρό έσοδο από αμοιβές και προμήθειες	179.701	200.481
Σύνολο εσόδων	1.037.298	1.021.754
Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	(390.714)	(386.202)
Γενικά διοικητικά έξοδα	(202.266)	(203.403)

Αποσβέσεις	(56.225)	(56.162)
Σύνολο εξόδων	(847.616)	(811.854)
Ζημίες απομειώσεως και προβλέψεις για την κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου	(2.527.082)	(9.344)
Κέρδη/(ζημίες) πριν το φόρο εισοδήματος	(4.100.784)	114.674
Φόρος εισοδήματος	454.482	(25.446)
Καθαρά κέρδη/(ζημίες) μετά το φόρο εισοδήματος	(3.650.380)	89.228
Καθαρά κέρδη/(ζημίες) ανά μετοχή: Βασικά και προσαρμοσμένα (€ ανά μετοχή)	(2,46)	0,10
Οικονομικά μεγέθη	31.12.11	31.12.10
Βασικά μεγέθη ισολογισμού (x εκ.)		
Σύνολο περιουσιακών στοιχείων	33.762	42.580
Χορηγήσεις	24.779	26.417
Καταθέσεις	20.161	25.508
Βασικοί δείκτες		
Κόστος/έσοδα	62,6%	63,2%
Καθαρό περιθώριο επιτοκίου (NIM)	76,9%	87,4%
Χορηγήσεις/καταθέσεις	123%	104%
Δείκτης μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων (NPLs)	13,9%	7,3%

Ο δείκτης κόστος/έσοδα παρατηρούμε ότι αντιπροσωπεύει μια κερδοφόρα τράπεζα αφού τα συνολικά έξοδα είναι λιγότερα από τα συνολικά έσοδα. Αλλά στην περίπτωση μας, λόγω των ζημιών απομειώσεως και οι προβλέψεις για την κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου, αυξάνουν τα έξοδα της τράπεζας και τελικά σημειώνει απώλειες.

Το καθαρό περιθώριο επιτοκίου είναι τα καθαρά έσοδα από τόκους/σύνολο εσόδων

Ο δείκτης χορηγήσεις προς καταθέσεις για το 2011 είναι 123% που υποδηλώνει πόσο περισσότερα είναι τα δάνεια από τις καταθέσεις που έχει η τράπεζα.

Ο δείκτης μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων στο σύνολο των χορηγήσεων παρουσιάζει αύξηση από το 2010 στο 2011.

MPB	Πρώτο τρίμηνο του 2011
Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας	13,8%
Δείκτης Πρωτοβάθμιων κεφαλαίων Tier I	12,1%

Κεφαλαιακές απαιτήσεις για τον πιστωτικό κίνδυνο, τον λειτουργικό κίνδυνο και τον κίνδυνο αγοράς.

Κεφαλαιακή επάρκεια	31/12/2010
<u>Πιστωτικός κίνδυνος :</u>	
Τυποποιημένη Προσέγγιση (Standardised Approach)	2.028.485
Κεντρικών κυβερνήσεων και κεντρικών τραπεζών	23.567
Περιφερειακές κυβερνήσεις ή τοπικές αρχές	2.340
Ιδρύματα	143.243
Επιχειρήσεις	1.027.868
Λιανική πώληση	225.753
Εξασφαλισμένα με ακίνητη περιουσία	211.035
Στοιχεία σε Καθυστέρηση	148.404
Είδη που ανήκουν σε κανονιστικές κατηγορίες	134.063
Καλυμμένες Ομολογίες	2.583
Άλλα αντικείμενα	73.385
Ανοίγματα τιτλοποίησης	36.244
<u>Κίνδυνος Αγοράς στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών :</u>	
Τυποποιημένη Προσέγγιση (Standardised Approach)	28.595
Διαπραγματεύσιμους χρεωστικούς τίτλους	21.228
Μετοχές	7.367
<u>Λειτουργικός Κίνδυνος :</u>	
Μέθοδος του βασικού δείκτη (Basic Indicator)	153.111
Σύνολο	2.210.191

Για το σύνολο των 2.210.191€ που χρησιμοποιούνται για να καλύψουν την κεφαλαιακή επάρκεια των κινδύνων της τράπεζας, χρησιμοποιείται το 91,8% για την κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου, το 1,3% για την κάλυψη του κινδύνου αγοράς και το 6,9% για αυτόν που οφείλεται σε λειτουργικό κίνδυνο.

Όσον αφορά τον πιστωτικό κίνδυνο το μεγαλύτερο κεφάλαιο οφείλεται στα επιχειρηματικά δάνεια, στην λιανική τραπεζική και στα δάνεια με εξασφαλίσεις με ακίνητη περιουσία.

Έκθεση στην πιστωτικό κίνδυνο γεωγραφικά							
	Κεντρικές Κυβερνή- σεις ή Κεντρικές Τράπεζες	Χρηματο- πιστωτικά Ιδρύματα	Επιχειρή- σεις	Λιανική τραπεζική	Εξασφαλι- σμένα με ακίνητη περιουσία	Άλλα	Σύνολο των ανοιγμάτων του πιστωτικού κινδύνου
Κύπρος	1.616.062	5.068.537	5.384.948	2.005.594	2.384.741	2.066.483	18.526.365
Ελλάδα	2.920.067	2.363.369	7.839.498	1.802.324	3.531.195	2.567.223	21.023.676
Χώρες στην ΕΕ	390.716	165.200	1.172.538	191.204	367.989	201.184	2.488.831
Χώρες εκτός ΕΕ	136.476	74.200	506.337	0	0	132.657	849.670
Αυστραλί α & Νέα Ζηλανδία	33.840	102.920	77.220	56.401	473.087	15.245	758.713
Σύνολο	5.097.161	7.774.226	14.980.541	4.055.523	6.757.012	4.982.792	43.647.255

Από τον παραπάνω πίνακα παρατηρούμε ότι σχεδόν το σύνολο της έκθεσης στον πιστωτικό κίνδυνο για όλο τον όμιλο της ΜΡΒ τον έχουν οι επιχειρήσεις που βρίσκονται στην Ελλάδα και στην Κύπρο.

Κεφάλαιο ΠΕΜΠΤΟ

5.1 Βασιλείας ΙΙΙ – Κριτική

Το μέχρι τώρα ισχύον κανονιστικό πλαίσιο μπορούσε να χαρακτηριστεί ως χαλαρό, αλλά πλέον ο χρηματοοικονομικός κλάδος μπαίνει σε μια περίοδο αυστηρής ρύθμισης (overregulation). Αυτό δικαιολογείται από το μέγεθος της κρίσης και την ταχύτητα που μεταφέρθηκε και επηρέασε την πραγματική οικονομία. Εκτός από τα νούμερα της κρίσης υπάρχει και ο ανθρώπινος παράγοντας που την περίοδο αυτή άλλαξε κοινωνικό και βιοτικό επίπεδο. Στην συνέχεια θα κάνουμε κριτική στα μέτρα που διατυπώθηκαν στις τελευταίες εκθέσεις της Επιτροπής καθώς επίσης και σε εκείνα που αποτελούν αντικείμενο διαβούλευσης και δεν έχουν ακόμα διατυπωθεί σε προτάσεις. Η κριτική μπορεί να χωριστεί σε δέκα θεματικούς τομείς:

1. Προσέγγιση σταθμισμένου κινδύνου
2. Δείκτες Ρευστότητας
3. Αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα
4. Πρόσθετα μέτρα για την αντιμετώπιση της προκυκλικότητας
5. Ενίσχυση απαιτήσεων ως προς την κάλυψη κινδύνου αντισυμβαλλόμενου
6. Σκιάδες τραπεζικό σύστημα & υπερβολική ρύθμιση
7. Μακροχρόνια περίοδο προσαρμογής
8. Πυλώνας ΙΙ
9. Πλαίσιο διαχείρισης κρίσεων
10. Μη δεσμευτικό χαρακτήρα των διατάξεων

1. Προσέγγιση σταθμισμένου κινδύνου

Πολύ σημαντικό μέρος της κριτικής είναι ο τρόπος υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων των ιδρυμάτων, την «καρδιά» δηλαδή της επιτροπής την Βασιλείας. Ο Hellwig (2010) ασκεί κριτική για την χρήση της μεθόδου του σταθμισμένου κινδύνου (risk weighted approach, RWA) και αντ'αυτού προτείνει τον καθορισμό των κεφαλαιακών αποθεμάτων σε 20-30% επί των μη σταθμισμένων στον κίνδυνο στοιχείων του ενεργητικού. Σύμφωνα σε αυτά τα ποσοστά είναι και ο Martin Wolf (2010) που πιστεύει ότι σκοπός του κεφαλαίου είναι να αφομοιώνει ζημίες που προέρχονται από άγνωστους και απροσδιόριστους εξ'αρχής κινδύνους αφού για τους υπόλοιπους γνωστούς και μετρήσιμους κινδύνους, υπάρχουν οι προβλέψεις.

Το κόστος αυτής της πρότασης, δηλαδή το κατά μέσο όρο 25% της απόδοσης των ιδίων κεφαλαίων (R.O.E.), θεωρείται υπερβολικά υψηλό και σύμφωνα με τους Modigliani – Miller, δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα.

Υποστηρίζει ότι η αύξηση του επιπέδου των κεφαλαιακών αποθεμάτων θα έχει σαν αποτέλεσμα την μείωση του κόστους δανεισμού για τα τραπεζικά ιδρύματα, εξ'αιτίας της αυξημένης φερεγγυότητας που θα έχουν πλέον και θα μειωθεί στο ελάχιστο ο κίνδυνος κατάρρευσης, και η μείωση αυτή θα φέρει σε ίσα επίπεδα το κόστος από την πτώση του ROE. Για να γίνει αυτό, προϋπόθεση είναι η κατάργηση των φορολογικών κινήτρων που ισχύουν στις τράπεζες και συγκεκριμένα η αφαίρεση των τόκων που πηγάζουν από τον δανεισμό τους ως πηγή χρηματοδότησης πριν την φορολόγηση των κερδών τους. Αν συνυπολογίσουμε το κοινωνικό όφελος που προκύπτει από την σταθεροποίηση του χρηματοπιστωτικού συστήματος από την αποφυγή παρόμοιων κρίσεων, τότε το όφελος υπερβαίνει το κόστος.

Εκτιμά επίσης ο Hellwig (2010) ότι η μείωση των κερδών των τραπεζών, αφού θα εφαρμόζουν υψηλότερους κεφαλαιικούς συντελεστές, επιφέρει προσχώρηση

ταλαντούχων νέων από την χρηματοοικονομική στην παραδοσιακή μηχανική, γεγονός που θα οδηγήσει σε ένα καλύτερο και ασφαλέστερο κόσμο.

Οι Blundell & Atkinson (2010) αντιτίθενται στην μέθοδο του σταθμισμένου κινδύνου (RWA). Πιστεύουν ότι βοηθάει στην συγκέντρωση ομοειδών αξιών στα χαρτοφυλάκια της τράπεζας, όπως κυβερνητικά ομόλογα, στεγαστικά δάνεια και διατραπεζικές πράξεις, αφού δεν υπάρχει οποιαδήποτε «τιμωρία», γεγονός που ευθύνεται το ρυθμιστικό arbitrage όπου επιδίδονταν οι περισσότεροι οργανισμοί. Επίσης θεωρούν τον κλάδο, «υποσχέσεων πληρωμών», οι οποίες πρέπει να αντιμετωπιστούν ισότιμα όπου και αν εμφανίζονται. Αν οι ρυθμιστικές αρχές συμπεριφέρονται διαφορετικά στις υποσχέσεις στα διάφορα τμήματα του χρηματοπιστωτικού τομέα, τότε σίγουρα θα μετασχηματιστούν και θα προσανατολιστούν στα τμήματα που απαιτούν τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις, δημιουργώντας ρυθμιστική ασυμμετρία.

2. Δείκτες Ρευστότητας

Όσον αφορά τους δείκτες ρευστότητας, η επικρατούσα άποψη τους θεωρεί περιττούς και σε συνδιασμό με το κόστος που θα επιφέρουν, εκτιμά το προσδοκόμενο όφελος δυσανάλογο. Αν μια τράπεζα θεωρείται φερέγγυα και τα κεφαλαιακά της αποθέματα κρίνονται επαρκή, τότε η διαχείριση της ρευστότητας και τα θέματα χρηματοδότησης που τυχόν θα προκύπτουν, θα πρέπει να αφήνονται στην διακριτική ευχέρεια της τράπεζας.

Βασικός ρόλος της τραπεζικής είναι ο μετασχηματισμός λήξεων και τα τραπεζικά ιδρύματα δεν θα πρέπει να θεωρούνται τόσο αφελή από τις ρυθμιστικές αρχές ώστε να μην γνωρίζουν να κάνουν σωστά την δουλεία τους.

Επιπλέον οι Blundell & Atkinson (2010) παρατηρούν ότι στον LCR δείκτη, υπάρχει εσωτερική παρότρυνση, οι τράπεζες να επενδύουν σε κυβερνητικά ομόλογα, που είναι άμεσα ρευστοποιήσιμα, και αναρωτιούνται σχετικά με την περίοδο που διανύουμε αν είναι κατάλληλη για κάτι τέτοιο, ενώ είναι πλέον ορατός

ο κίνδυνος πτώχευσης και ανεπτυγμένων κρατών. Άλλωστε, υποστηρίζουν ότι σε περίπτωση που υπάρξουν προβλήματα, τον ρόλο του δανειστή θα αναλάβει η Κεντρική Τράπεζα κάθε χώρας, η οποία θα δανείζει φερέγγυες τράπεζες, έναντι πάντα ενεχύρου.

Η Κεντρική Τράπεζα θα πρέπει να δηλώνει με ξεκάθαρο τρόπο και χωρίς διφορούμενα τη θέση αυτή, ενώ το επιτόκιο δανεισμού πρέπει να είναι μεν υψηλότερο αυτού της αγοράς, με σκοπό να μην χρησιμοποιείται η δίοδος χρηματοδότησης για τις κανονικές λειτουργίες της τράπεζας, αλλά ούτε και αντίθετα υπερβολικά υψηλό, που να δημιουργεί προβλήματα αποπληρωμής. (Σπαρτιώτης – Στουρνάρας 2010).

Η ενεργοποίηση του μηχανισμού από τις Κεντρικές Τράπεζες υπήρξε άμεση κατά τη διάρκεια της κρίσης. Παρατηρήθηκε όμως το φαινόμενο του στίγματος (stigma effect) όσων ιδρυμάτων έκαναν χρήση της έκτατης αυτής χρηματοδότησης και για τον λόγο αυτό πολλά ιδρύματα εμφανίζονται απρόθυμα πλέον να καταφύγουν στη συγκεκριμένη βοήθεια, μιας και θα κινδύνευαν να χαρακτηριστούν ως αφερέγγυα.

Και ο Goodhart (2008) θεωρεί σημαντικό το ζήτημα που σχετίζεται με τη ρευστότητα των ιδρυμάτων και προτείνει ότι η Επιτροπή της Βασιλείας θα πρέπει να δώσει την λύση, λόγω του αναμφισβήτητου διεθνούς ενδιαφέροντος.

3. Αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα

Κριτική επίσης ασκείται για το αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα, που η χρησιμοποίησή του θα καθορίζεται από τις εθνικές εποπτικές αρχές όταν κριθεί ότι ο πολύ υψηλός ρυθμός πιστωτικής επέκτασης, μπορεί να δημιουργήσει συστημικό κίνδυνο.

Αν και η εισαγωγή του εν λόγω μέτρου έχει κριθεί θετικά από το σύνολο των αναλυτών και μελετητών, η ανυπαρξία συγκεκριμένων κριτηρίων κατά την εφαρμογή του θα το καθιστήσει ανενεργό. Χρειάζεται επομένως αποφασιστικότητα

εκ μέρους των εθνικών αρχών να «σταματήσουν το πάρτυ όταν αυτό θα έχει ξεκινήσει». Επίσης εγείρονται ζητήματα διεθνούς ανταγωνισμού μεταξύ τραπεζών που υπόκεινται σε διαφορετικές εποπτικές αρχές και ζητήματα κατάχρησης του συγκυριακού χαρακτήρα του μέτρου για να ευνοήσουν τις εγχώριες τράπεζες σε περιόδους ανόδου.

Ακόμα, το μέτρο που αναφέρθηκε παραπάνω, κρίνεται ότι βρίσκεται σε αντιπαράθεση με τη φιλοσοφία του ρυθμιστικού πλαισίου στις παρακάτω δύο περιπτώσεις:

Ο Goodhart (House of Lords, 2009) υποστηρίζει ότι η αρχή της Επιτροπής της Βασιλείας για τη διεθνή σύγκλιση του κανονιστικού πλαισίου και το αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα βρίσκεται σε αντίθεση με την ιδέα αυτή επειδή δίνει εξουσία στις εθνικές εποπτικές αρχές.

Οι Θωμαδάκης & Λοϊζος (2010) θεωρούν ότι το καθεστώς ρύθμισης που στηρίζεται στην κεφαλαιακή επάρκεια αντιπαρατίθεται με τον ίδιο του τον εαυτό, αφού οι κανόνες του που αυστηροποιούνται σε περίοδο ευφορίας, μειώνουν την ευκαιρία των τραπεζών να αντλούν «φθινό μετοχικό κεφάλαιο», γιατί έχει αποδειχθεί ότι οι τράπεζες αντλούν περισσότερα κεφάλαια κατά την περίοδο ευφορίας.

4. Πρόσθετα μέτρα για την αντιμετώπιση της προκυκλικότητας

Σύμφωνα με το σύμφωνο της Βασιλείας υπάρχουν διατάξεις που αφορούν τον σχηματισμό αναμενόμενων μελλοντικών ζημιών (forward-looking provisions), πράγμα που όμως δεν το επιτρέπει το σημερινό λογιστικό πλαίσιο και απαιτείται αгаστή συνεργασία για την επίλυση του θέματος αυτού.

Οι τράπεζες σήμερα χρησιμοποιούν προβλέψεις που καθορίζονται από λογιστικούς κανόνες οι οποίοι οριοθετούν το μέγεθος των χαρτοφυλακίων χορηγήσεων, ως και το ιστορικό των επισφαλών δανείων συν τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Όμως, ο σχηματισμός προβλέψεων μπορεί να καθοριστεί

όχι μόνο από τα συνολικά επισφαλή δανείων, αλλά και συμπληρωματικά βάσει των αναμενόμενων μελλοντικών ζημιών τη στιγμή χορήγησης του δανείου. (Χαρδούβελης, 2011)

Ειδικότερα η κεντρική τράπεζα της Ισπανίας υποχρέωνε τα ιδρύματα να σχηματίζουν δυναμικές προβλέψεις (dynamic provisioning) από το έτος 2000 και έπειτα, δηλαδή στην τήρηση προβλέψεων σε περιόδους έντονης πιστωτικής επέκτασης με συγκεκριμένο τύπο, έτσι ώστε να μπορούν να απορροφήσουν τις ζημιές ανώδυνα κατά τη διάρκεια τυχόν ύφεσης.

Από το σύνολο της ακαδημαϊκής κοινότητας αναγνωρίζεται ότι οι δυναμικές προβλέψεις στην Ισπανία ήταν το μοναδικό μέσο μακροπροληπτικής εποπτείας στην Ευρώπη και στην Αμερική σε ισχύ κατά την έναρξη της κρίσης και μετρίασε εμφανώς τα δημιουργηθέντα προβλήματα στη αγορά στεγαστικής πίστης της χώρας.

Άλλα αντικυκλικά μέτρα που έχουν χρησιμοποιηθεί από εποπτικές αρχές είναι τα ακόλουθα:

- Ο καθορισμός και η επιβολή ανώτατου ορίου στο λόγο δανείου/αξίας ενεχύρου (LTV-loan to value) στα στεγαστικά δάνεια σε Χονγκ Κονγκ, Σιγκαπούρη και Μαλαισία.
- Η επιβολή ανώτατου ορίου στο λόγο εξυπηρέτησης δανείου/εισοδήματος (δείκτης δανειακής επιβάρυνσης) στα καταναλωτικά δάνεια σε Χονγκ Κονγκ και Νότια Κορέα
- Ο καθορισμός και η επιβολή ανώτατου ορίου στο λόγο δανείων/καταθέσεων στην Αργεντινή, Χονγκ Κονγκ, Ν.Κορέας και Ν.Ζηλανδίας

Ο Χαρδούβελης (2011), με τον όρο υπερκυκλικότητα που χρησιμοποιεί, θεωρεί «ατυχές» το γεγονός ότι στη Βασιλεία III δεν συμπεριλήφθηκαν διατάξεις με τέτοια

μέσα που να επιτρέπουν ευκολότερα να συμπληρώνονται οι κεφαλαιακές απαιτήσεις και ιδιαίτερα τα βέλτιστα ποσοστά ενεχύρου και οι υποχρεωτικές καταβολές ασφάλειας στη διαδικασία του δανεισμού.

5. Ενίσχυση απαιτήσεων ως προς την κάλυψη κινδύνου αντισυμβαλλομένου

Ενώ η πρόθεση της Επιτροπής κρίνεται θετικά και πάλι από την πλειονότητα των αναλυτών και θεωρείται ότι κινείται στην σωστή κατεύθυνση, αυτή της διευρημένης διαφάνειας, υπάρχουν ενδείξεις ότι η εξω-χρηματοπιστηριακή αγορά θα συνεχίσει να είναι μεγάλη και στο μέλλον.

Προς τούτο συνηγορεί το γεγονός ότι οι εξειδικευμένες ανάγκες των εταιρειών που δεν ανήκουν στον χρηματοπιστωτικό κλάδο αλλά και των ίδιων των τραπεζών είναι τέτοιες που τα παράγωγα που χρησιμοποιούν αλλά και οι συμφωνίες ανταλλαγής (swaps) δεν είναι ευνοϊκά για συναλλαγές μέσω exchanges. Εδώ οι συναλλαγές είναι τυποποιημένες για πετύχουν την μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή.

Επίσης άλλη περίπτωση είναι, το proprietary trading, δηλαδή η συμμετοχή των επενδυτικών τραπεζών στις δευτερογενείς αγορές όπου κάνουν διαπραγματεύσεις αξιών για δικό τους λογαριασμό και όχι προς χάρην των πελατών τους (Σπαρτιώτης - Στουρνάρας,2010). Η δραστηριότητα αυτή δε θα μπορούσε να αποκαλύπτεται από τους μεγάλους επενδυτικούς οργανισμούς. Το ίδιο υποστηρίζει και ο Caruana (2009), που αναφέρει ότι οι πληροφορίες για τις θέσεις σε proprietary trading δεν θα έπρεπε να δημοσιεύονται, αλλά οπωσδήποτε να βρίσκονται στη διάθεση των εποπτικών αρχών.

6. Σκιώδες τραπεζικό σύστημα & υπερβολική ρύθμιση

Έχει ξεκινήσει μεγάλη συζήτηση για την περίπτωση οι καινούριες διατάξεις της Βασιλείας να οδηγήσουν σε καινοτομίες από την επιστήμη της χρηματοοικονομικής μηχανικής με σκοπό να αποφύγουν τις νέες κεφαλαιακές απαιτήσεις που ενδέχεται

να προκύψουν, σε ακόμα πιο σύνθετα προϊόντα από τα προηγούμενα εκθέτοντας τους οργανισμούς σε μη εντοπισμένους ως σήμερα κινδύνους.

Η ανάγκη για περιορισμό του κόστους ενέχει τον κίνδυνο να οδηγήσει σε μετατόπιση των δραστηριοτήτων στα τμήματα του χρηματοπιστωτικού συστήματος που δεν υπόκεινται σε ρυθμιστικό πλαίσιο, που αποκαλείται σκιώδες τραπεζικό σύστημα (shadow banking), που γιγαντώθηκε τη τελευταία δεκαετία. (Economist, 14th May 2011)

Αποτελεί κοινή πείρα ότι οι «κλέφτες βρίσκονται πάντα μπροστά από τους αστυνόμους» και ότι οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί πάντα θα θέλουν να έχουν περισσότερα κεφάλαια, στοχεύοντας σε μεγαλύτερα κέρδη.

Παράδειγμα είναι η αμερικανική επενδυτική τράπεζα Goldman Sachs, η οποία για να υπακούσει στον κανόνα Volcker (Η.Π.Α), ο οποίος απαγορεύει το proprietary trading, ενέταξε την αρμόδια ομάδα στο τμήμα διαχείρισης ενεργητικού (asset management), μετονομάζοντας τους traders σε asset managers, δίνοντάς τους παράλληλα πρόσβαση στο πελατολόγιο της τράπεζας. Με τον τρόπο αυτό, η Goldman Sachs «μεταμφίεσε» τις συναλλαγές της σε συναλλαγές πελατών (broking) ώστε να μην έχει πρόβλημα με τον νέο κανονισμό. (Economist, 29th July 2010)

Υπάρχει βέβαια και ο αντίλογος ότι η υπερβολική ρυθμιστική παρέμβαση (overregulation) δισχαιρένει τη καινοτομία και το ρίσκο που αναλαμβάνουν οι οργανισμοί.

Ο Keynes πιστεύει στο «animal spirits» δηλαδή την αισιοδοξία που υπάρχει έμφυτη στις επιχειρήσεις για οικονομική ευημερία, βασικό στοιχείο του χρηματοπιστωτικού κλάδου, που χωρίς αυτό δεν μπορεί να ευδοκιμήσει. (Economist, Special Report 14th May)

7. Μακροχρόνια περίοδο προσαρμογής

Όπως είναι γνωστό η εφαρμογή του νέου ρυθμιστικού πλαισίου της Βασιλείας III θα εφαρμοστεί σταδιακά έως το 2019. Η μακρόχρονη σταδιακή ενσωμάτωση,

όπως επίσης η αξιολόγηση της πορείας των αλλαγών από την επιτροπή έχει μια θετική και μία αρνητική επίπτωση κατά τον Γκόρτσο (2010).

Θετικό είναι το γεγονός ότι δεν εφαρμόζονται αμέσως, καθώς η άμεση και πλήρης υλοποίησή του θα αύξανε το κόστος εφαρμογής και αυτό θα είχε αντίκτυπο στην ομαλή λειτουργία των τραπεζών. Αντιθέτως, το γεγονός ότι κάποιες διατάξεις του συμφώνου της Βασιλείας III θα τροποποιηθούν σε βάθος χρόνου, δημιουργεί ένα περιβάλλον ασάφειας, το οποίο ίσως οδηγήσει σε καθυστέρηση στην υλοποίηση των κανόνων της .

8. Πυλώνας II

Η κριτική επικεντρώνεται στο γεγονός ότι πολλά θέματα που σχετίζονται με την εποπτική διαδικασία παραμένουν υπό μορφή συστάσεων και δεν έχουν συγκεκριμενοποιηθεί και γίνει υποχρεωτικά εφαρμοστέα. Αποδείχτηκε περίτρανα ότι ο Πυλώνας II που είναι αρμόδιος για τους μηχανισμούς εποπτείας και ελέγχου των ιδρυμάτων από τις εποπτικές αρχές, απέτυχε στο έργο του. Τα stress tests, με τα οποία εξετάστηκε η βιωσιμότητα των τραπεζών σε ακραία φαινόμενα, τα περισσότερα αντιμετωπίστηκαν με ειρωνεία, καθώς παρουσιάστηκαν σοβαρά προβλήματα ακόμα και σε τράπεζες, που υποτίθεται ότι ανταποκρίνονταν θετικά και στα πιο ακραία σενάρια.

Σωστά επισημαίνεται από τον Caruana (2010), ότι «αυτό που μετράει είναι η δύναμη της εποπτικής διαδικασίας και του ελέγχου και όχι απλώς ο καθορισμός των κανόνων» και φέρνει ως παράδειγμα την Αυστραλία και τον Καναδά, οι κεντρικές τράπεζες των οποίων ασκούν αυστηρό εποπτικό έλεγχο και έτσι οι χώρες τους κατέγραψαν ελάχιστες απώλειες κατά την διάρκεια της κρίσης.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτυχίας του Πυλώνα II είναι οι περιπτώσεις των τραπεζών Northern Rock & Lehman Brothers.

Στην πρώτη περίπτωση, οι Αγγλικές εποπτικές αρχές επέτρεψαν στην τράπεζα να χρησιμοποιεί τα εσωτερικά συστήματα μέτρησης κινδύνου (IRB approach),

γνωρίζοντας με βεβαιότητα εξ'αρχής ότι αυτό θα οδηγούσε στην μεγιστοποίηση των κεφαλαιακών αποθεμάτων.

Στη περίπτωση της Lehman Brothers, η υπερβολική χρήση πράξεων στην αγορά γερο, που στόχευε στην απόκρυψη του βαθμού μόχλευσης αλλά και στη βελτίωση των τριμηνιαίων αποτελεσμάτων της, δεν αποκρύφτηκαν από τους ελεγκτές. Το ότι όμως οι συγκεκριμένες πράξεις ποτέ δεν αναφέρθηκαν ως μη αποδεκτές πρακτικές, αποδεικνύει ότι οι ελεγκτές δεν κατανόησαν επ'ακριβώς τι ήταν αυτό που ελέγχανε.(Sorkin, 2010)

Ο Hellwig (2010) εκτιμά ότι οι εποπτικές αρχές έκαναν πως δεν έβλεπαν τις παρατυπίες που συναντούσαν, μη θέλοντας να δημιουργήσουν εμπόδια σε έναν κλάδο με υπέρογκα κέρδη, ο οποίος πρωταγωνιστούσε στην άνοδο της παγκόσμιας οικονομίας.

9. Πλαίσιο διαχείρισης κρίσεων

Η πρόσφατη οικονομική κρίση φανέρωσε την αδυναμία των κρατών να χειριστούν αποτελεσματικά τις προβληματικές τράπεζες, ιδιαίτερα όσες δραστηριοποιούνται και εκτός των συνόρων της χώρας τους. Επιπρόσθετα το σύμφωνο της Βασιλείας III δεν πρότεινε μια συγκροτημένη λύση στο θέμα αυτό, έτσι ώστε να υπάρξει επιτυχείς αντιμετώπιση διεθνώς.

Εάν μια τράπεζα είναι σχετικά μικρή και δεν έχει παρουσία σε άλλη χώρα, η λύση του προβλήματος είναι σχετικά εύκολη, όπως άλλωστε συνέβει στη χώρα μας, στην περίπτωση της Proton Bank, που εξυγιάνθηκε μέσα σε ένα σαββατοκύριακο με το διαχωρισμό της σε «καλή» και «κακή» τράπεζα.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το φαινόμενο της διασυνοριακής παρουσίας είναι πιο έντονο, καθ'όσον λόγω των κανόνων της κοινής αγοράς και της ελεύθερης μετακίνησης του κεφαλαίου, καταργούνται όλοι οι περιορισμοί που ισχύουν στο διεθνές εμπόριο για την εγκατάσταση και λειτουργία τραπεζών σε άλλη χώρα.

Θετικό στοιχείο αποτελεί η πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να εναρμονίσει τα εθνικά δίκαια, έτσι ώστε να μην συγκρούονται μεταξύ τους. Οι όποιες λύσεις στα ζητήματα αυτά είναι και δύσκολες και πολιτικά ευαίσθητες, γιατί έχουν ως προϋπόθεση την χρήση δημόσιων πόρων. (Ορφανίδης, 2011)

Στους κόλπους της Ε.Ε, έχουν ξεκινήσει διαβουλεύσεις κυρίως με την πίεση της Γερμανίας, για τη φορολόγηση των χρηματοοικονομικών συναλλαγών (Tobin Tax) έτσι ώστε οι τράπεζες να μην χρειαστεί να διασωθούν ξανά από τα λεφτά των φορολογουμένων. Η Αγγλία όμως αντιστέκεται σθεναρά σε αυτό, γιατί εκτιμά ότι θα επηρεασθούν αρνητικά οι εργασίες του χρηματοπιστωτικού της κέντρου στο City του Λονδίνου.

10. Μη δεσμευτικός χαρακτήρας των διατάξεων

Ο Γκόρτσος (2010) υποστηρίζει ότι οι διατάξεις της Βασιλείας είναι της μορφής προτύπων (standards) και θεωρούνται διεθνές ήπιο δίκαιο. Επισημαίνει ότι δεν έχουν νομική δεσμευτικότητα και νομικό καταναγκασμό και αφήνεται στην ευχαίρια των εθνικών νομοθεσιών για ενσωμάτωση των διατάξεων της στο εθνικό ή ενωσιακό δίκαιο. Σαν χαρακτηριστικό παράδειγμα αναφέρει τις Η.Π.Α που παρά το γεγονός ότι πρωταγωνίστησαν στην επιτροπή της Βασιλείας για τις συγκεκριμένες πολιτικές, τελικά αρνήθηκαν να τις υιοθετήσουν.

Παρόλα αυτά οι αλλαγές που εφαρμόζονται στην Αμερική και την Ευρώπη είναι μεγάλες. Νέοι νόμοι ψηφίζονται και θεσπίζονται καινούργιες ρυθμιστικές αρχές. Στην Αμερική, όπως αναφέρει σχετικά η Moody's Analytics (2011), ο νόμος Dodd-Frank περιλαμβάνει πολλές από τις διατάξεις της Βασιλείας III και παράλληλα αναβιώνει διατάξεις του νόμου Glass-Steagall και διαχωρίζει τις δραστηριότητες εμπορικών και επενδυτικών τραπεζών, και εντάσει στο ρυθμιστικό πλαίσιο πολλούς οργανισμούς του λεγόμενου σκιώδους τραπεζικού συστήματος. Η τελική του διαμόρφωση βρίσκεται σε ακόμα εξέλιξη και για να ολοκληρωθεί θα πρέπει να ξεπεράσει πολλές και έντονες αντιδράσεις.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση άρχισε να εφαρμόζεται το νέο εποπτικό και ρυθμιστικό πλαίσιο, ιδρύοντας το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου (ESRB), που ασκεί τη μακροπροληπτική εποπτεία και το Ευρωπαϊκό Σύστημα Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας (ESFS) που αναλαμβάνει την μικροπροληπτική εποπτεία και βασίζεται σε ένα ενοποιημένο δίκτυο εθνικών εποπτικών αρχών που θα συνεργάζονται με τρεις νέες αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης :

1. European Banking Authority (EBA), την εποπτεία των τραπεζών
2. European Insurance and Occupations Pensions Authority (EIOPA), την εποπτεία των ασφαλιστικών οργανισμών και των συνταξιοδοτικών ταμείων
3. European Securities and Markets Authority (ESMA), την εποπτεία χρηματιστηριακών και επενδυτικών εταιρειών

Η ενσωμάτωση των διατάξεων της Βασιλείας III στην Ευρωπαϊκή Ένωση πραγματοποιήθηκε μέσω της οδηγίας CRD IV (Capital Requirements Directive)

Συμπεράσματα – Επίλογος

Η χρηματοοικονομική εποπτεία, είναι ένα ζήτημα που βρίσκεται στο επίκεντρο των συζητήσεων της οικονομικής επιστήμης των κρατών και των διεθνών οργανισμών τον τελευταίο αιώνα. Σκοπός της εποπτείας αυτής είναι η εξασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Η συνεχής εξέλιξή του συστήματος απαιτεί από τις διατάξεις που το στελεχώνουν να μεταβάλλονται σύμφωνα με τις απαιτήσεις της εκάστοτε εποχής και με τις δυσχέρειες που εμφανίζονται.

Η πρώτη επιβολή κοινών κανόνων στα πιστωτικά ιδρύματα ήταν το 1988 με το σύμφωνο της Βασιλείας I. Η επιρροή του στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα ήταν θετική, όσον αφορά την κεφαλαιακή επάρκεια και την θέσπιση ίσων όρων στις συνθήκες ανταγωνισμού. Ήταν πολλοί, από την άλλη, που πίστευαν το αντίθετο, δηλαδή ότι δεν κατάφερε να διαχειριστεί αποτελεσματικά τους κινδύνους όπου εκτίθονταν οι τράπεζες.

Το σύμφωνο της Βασιλείας II, ήρθε να αναθεωρήσει το ισχύον πλαίσιο. Το καινούριο πλαίσιο περιλαμβάνει τρεις πυλώνες, βάσει των οποίων καθορίζεται το ελάχιστο όριο στις κεφαλαιακές απαιτήσεις και πλέον αποτυπώνεται ξεκάθαρα η μέθοδος μέτρησης των κινδύνων. Επιπλέον ορίζει τις διαδικασίες εποπτικής αξιολόγησης, απαιτώντας συνεργασία από τις εθνικές και εποπτικές αρχές καθώς και ασχολείται με την πειθαρχία της αγοράς. Βέβαια ούτε αυτό το σύμφωνο προσφέρει την ζητούμενη σταθερότητα.

Η πρωτοφανής χρηματοπιστωτική κρίση που ξεκίνησε το 2007 από τις Η.Π.Α., βρέθηκε στο μέγιστο βαθμό της το 2008 και μεταδόθηκε στον υπόλοιπο κόσμο μέσω των παγκοσμιοποιημένων αγορών. Τα αίτια της κρίσης ήταν πολλά, αλλά το κυριότερο ήταν η αλόγιστη χορήγηση δανείων από τα πιστωτικά ιδρύματα, σε συνδιασμό με την απόκρυψη των κινδύνων που σχετίζονταν με το γεγονός αυτό.

Η κρίση αυτή, που συνεχίζεται μέχρι σήμερα, οδήγησε στην ανάγκη για αλλαγή του κανονιστικού πλαισίου και την εφαρμογή του συμφώνου της Βασιλείας III. Σύμφωνα με το μεταρρυθμιστικό αυτό πλαίσιο, γίνεται προσπάθεια να τροποποιηθούν οι κανόνες που ισχύουν έως τώρα και να ενισχυθεί η προληπτική εποπτεία των τραπεζών. Οι νέοι αυτοί κανόνες έχουν ως στόχο να προσφέρουν σταθερότητα στο σύστημα και να αποφύγουν παρόμοιους κινδύνους.

Το σύμφωνο της Βασιλείας III που θα εφαρμοστεί σταδιακά βάση χρονοδιαγράμματος, θα επιφέρει αύξηση στους δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας σχετικά με τα βασικά ίδια κεφάλαια. Πλέον το κεφάλαιο θα έχει ακριβέστερο ορισμό και θα είναι μεγάλης σημασίας η ποιότητά του. Επιπλέον γίνεται εισαγωγή νέων δεικτών, όπως τον δείκτη μόχλευσης, που βασίζεται σε ολόκληρο το ενεργητικό χωρίς συντελεστές στάθμισης στους κινδύνους και τους δείκτες ρευστότητας, τον βραχυπρόθεσμο και τον μακροπρόθεσμο. Άλλες καινοτομίες στο σύμφωνο αυτό είναι η αντιμετώπιση των προκυκλικών φαινομένων και η αντιμετώπιση του κινδύνου του αντισυμβαλλόμενου με την δημιουργία πρόσθετων κεφαλαιακών αποθεμάτων. Τέλος, γίνονται προτάσεις και συζητήσεις, ώστε να δημιουργηθεί ένα κοινό πλαίσιο για την διαχείριση κρίσεων και να αντιμετωπιστεί ο ηθικός κίνδυνος από τους οργανισμούς που είναι δύσκολο να «αποτύχουν».

Το σύμφωνο της Βασιλείας III έχει ήδη δεχτεί κριτική από τους αναλυτές. Συγκεκριμένα αναλυτές που πιστεύουν ότι το ρυθμιστικό πλαίσιο που ισχύει σήμερα είναι χαλαρό, θέλουν πιο αυστηρή εποπτεία και εστιάζουν στην μέθοδο υπολογισμού της κεφαλαιακής επάρκειας, θεωρώντας χαμηλούς τους συντελεστές στάθμισης των κινδύνων. Από την άλλη, αναλυτές με θέληση για εποικοδομητική κριτική, επικεντρώνονται στους κανόνες μακροπροληπτικής εποπτείας καθώς και στους νέους δείκτες ρευστότητας. Εκτός από τις καινοτομίες και τις αλλαγές που επιφέρει το νέο πλαίσιο, υπάρχουν κριτικοί που ασχολούνται με την σταδιακή και μακροχρόνια περίοδο προσαρμογής, πράγμα που επιφέρει ασάφεια στα ενδιαφερόμενα μέρη, όπως επίσης και στην απουσία δεσμευτικού χαρακτήρα στις διατάξεις. Άλλο σημείο κριτικής είναι η ενίσχυση του πυλώνα II και το κοινό πλαίσιο διαχείρισης κρίσεων.

Το δημοσιονομικό πρόβλημα της Ελλάδας, σε συνδιασμό με την εφαρμογή το 2010 του μνημονίου, έχει οδηγήσει την χώρα σε ύφεση, έχουν ζημιωθεί οι τράπεζες και έχουν καταρρεύσει οι αγορές.

Μέχρι να εμφανιστεί το πρόβλημα με το δημόσιο χρέος της χώρας μας, το ελληνικό τραπεζικό σύστημα κρατούσε τους δείκτες κερδοφορίας, αποδοτικότητας και καιφαιαικών απαιτήσεων σε ικανοποιητικά επίπεδα. Αυτή την στιγμή το χρηματοπιστωτικό σύστημα είναι «κλειστό» και βρίσκεται σε θέση άμυνας.

Ενώ έχουν γίνει ενέργειες και έχουν παρθεί πρωτοβουλίες για να ενισχυθεί η κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών, μεγάλο πρόβλημα είναι η εξασφάλιση ρευστότητας, γεγονός που δεν μπορούν να λύσουν μόνο τους τα ιδρύματα. Συνέχεια στον πρόβλημα αυτό, δίνει η αδυναμία πρόσβασης στις διεθνείς αγορές ύστερα από τις συνεχόμενες υποβαθμίσεις από τους οίκους αξιολόγησης καθώς και η μεγάλη μείωση του ενεργητικού των τραπεζών από την πτώση της αξίας των χρεογράφων. Βαθύ πλήγμα είναι η εκροή καταθέσεων που αναζογωνείται από τα σενάρια εξόδου της χώρας από τη ζώνη του ευρώ. Έτσι η εξάρτηση με την ΕΚΤ συνεχίζει να υπάρχει και η μοναδική λύση της απομόχλευσης φαίνεται να είναι η πώληση των στοιχείων του ενεργητικού, ώστε να αυξηθεί η ρευστότητα.

Σύμφωνα με τον σύμφωνο της Βασιλείας III, θα αλλάξει ο τρόπος λειτουργίας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, θα βελτιωθεί η λειτουργία των τραπεζών, ενώ ο ρόλος τους στην οικονομία θα έχει ποιοτική αναβάθμιση. Τόσο στο μεσοπρόθεσμο αλλά και στο μακροπρόθεσμο διάστημα, το γενικό συμπέρασμα είναι ότι οι επιπτώσεις της Βασιλείας III στο ελληνικό σύστημα, δεν θα είναι διαφορετικές από αυτές που θα επέλθουν στο παγκόσμιο. Το «θετικό» της χαλαρής μέχρι τώρα εποπτείας, ευνόησε τις αγορές αλλά από την άλλη, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα είχαν μεγάλη έκθεση σε κινδύνους. Έτσι οι αυστηρότεροι κανόνες θα παίξουν καθοριστικό ρόλο ως προς την βιωσιμότητά τους.

Στο πρακτικό μέρος της εργασίας, έγινε οικονομετρική ανάλυση τριών τραπεζών, και γίνεται η εκτίμηση ότι η προσαρμογή στην Βασιλεία III θα αυξήσει

τον δείκτη απόδοσης ενεργητικού, ενώ θα μειώσει αυτόν των δανείων/ τις καταθέσεις.

Το επιπλέον κόστος που επιφέρουν οι νέοι κανόνες στις τράπεζες, αντισταθμίζεται από τα οφέλη που θα προκύψουν από την ελαχιστοποίηση της πιθανότητας να εμφανιστεί μια νέα κρίση καθώς και από το κλίμα σταθερότητας και ασφάλειας που θα επικρατήσει.

Τελικά, οι αλλαγές που επιφέρει το σύμφωνο της Βασιλείας III είναι δικαιολογημένες και θα βοηθήσουν να βελτιωθεί και να σταθεροποιηθεί το σύστημα. Από την άλλη μεριά, ένα σύστημα όσο καλό και αν είναι, δεν μπορεί να συμπεριφέρεται κατάλληλα για όλες τις χώρες, πόσο μάλλον για την ιδιαίτερη περίπτωση της Ελλάδας που τυγχάνει δυσμενής οικονομικής συγκυρίας. Σε αυτή την περίπτωση θα πρέπει το γεγονός να επισημανθεί από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές και να έχει επιεική αντιμετώπιση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Αγγελόπουλος Π. (2010) : «Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό σύστημα»
Εκδόσεις ΣΤΑΜΟΥΛΗ, σελ 46 - 51

Γκόρτσος Χρ. (2005) : «Βασιλεία ΙΙ και Κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών» Οικονομική Επιθεώρηση, σελ 53 - 54

Γκόρτσος Χρ. (2005) : «Το νέο Σύμφωνο της Επιτροπής της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια των τραπεζών. Οι στόχοι, οι τρεις πυλώνες, οι συνέπειες και η προετοιμασία για την εφαρμογή τους στην ελληνική αγορά» Οικονομική Επιθεώρηση

Γκόρτσος Χρ. (2011) : «Βασιλεία ΙΙΙ - Η αναθεώρηση του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία με στόχο την ενδυνάμωση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος» Ένωση Ελληνικών Τραπεζών

Γκόρτσος Χρ. (2011) : «Ρυθμιστική παρέμβαση και εποπτεία του χρηματοπιστωτικού τομέα», σελ 521 - 539

Ένωση Ελληνικών Τραπεζών - <http://www.hba.gr/> «Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα το 2011 και το 2012»

Ζοπουνίδης Κ. Λεμονάκης Χρ. (2009) : «Διαχείριση Πιστωτικού Κινδύνου»
Εκδόσεις ΚΛΕΙΔΑΡΙΘΜΟΣ

Ζοπουνίδης Κ. Λιαδάκη Α. (2006) : «Κεφαλαιακή επάρκεια και το νέο πλαίσιο εποπτείας των τραπεζών»

Θωμαδάκης Σταύρος – Λοΐζος Κωνσταντίνος (2011) : «Η χρηματοοικονομική ρύθμιση και το κόστος κεφαλαίου των πιστωτικών ιδρυμάτων, στο συλλογικό τόμο της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών.»

Κυριακόπουλος Π., Γκόρτσος Χρ., Χαραλαμπίδης Μ. (2006) : «Το νέο πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων (Βασιλεία II)» Οικονομική Επιθεώρηση

Ορφανίδης Αθανάσιος (2011) : «Η σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού τομέα: Προβληματισμοί και συμπεράσματα από την κρίση για την Ευρώπη» Εκδόσεις LIBANΗ, σελ. 269-288

Πετράκης Π. (2007) : «Σύμφωνο της Βασιλείας I και II»

Σπαρτιώτης Δ.- Στουρνάρας Γ. (2010) : «Τα θεμελιώδη αίτια της κατάρρευσης των Τραπεζών και των χρηματοπιστωτικών αγορών. Η εμπειρία 2007-2008», Εκδόσεις GUTENBERG

Σταϊκούρας Π. (2011) : «Η θεσμική οργάνωση της χρηματοοικονομικής εποπτείας στην Ελλάδα»

Τράπεζα της Ελλάδος - <http://www.bankofgreece.gr>

Χαρδούβελης Γκίκας (2011) : «Το χρονικό της διεθνούς και της συνακόλουθης ελληνικής και ευρωπαϊκής κρίσης: Αίτια, αντιδράσεις, επιπτώσεις, προοπτική, στο συλλογικό τόμο» Εκδόσεις LIBANΗ, σελ.31-128

Χαρδούβελης Γκίκας (2011) : «Η υπερκυκλικότητα του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος και προτάσεις για τη μείωσή της» Εκδόσεις LIBANΗ, σελ. 325-379

Χρήστο Κώνστα (Φεβρουάριος 2007) : «Νέοι κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας για τις τράπεζες / Βασιλεία II – Τι αλλάζει στην χρηματοδότηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων» Οικονομικό περιοδικό ΕΠΙΛΟΓΗ

www.alpha.gr Όμιλος Alpha Bank – Ετήσια Οικονομική Έκθεση 2012

www.alpha.gr Όμιλος Alpha Bank – Εποπτικές Δημοσιοποιήσεις έτους 2012

www.nbg.gr Όμιλος Εθνικής – Ετήσια Οικονομική Έκθεση 2012

www.nbg.gr Όμιλος Εθνικής – Εποπτικές Δημοσιοποιήσεις έτους 2012

www.laiki.com Όμιλος Λαϊκής Τράπεζας – Ετήσια Οικονομική Έκθεση 2011

www.laiki.com Όμιλος Λαϊκής Τράπεζας – Εποπτικές Δημοσιοποιήσεις 2010

Ξένη

Bank of International Settlements BIS (2009) : Annual report

Bank of International Settlements BIS (2010) : «Basel III – Long Term impact on Economic performance and fluctuations»

Bank of International Settlements BIS (2012) : «Basel II, 2.5 and III implementation»

Basel Committee on Banking Supervision (2010) : «Basel III : A global regulatory framework for more resilient banks and banking system»

Benston George (1998) : «Regulating Financial Markets. A critique and some proposals»

Blundell-Wignall Adrian & Atkinson Paul (2011) : «Thinking beyond Basel III, Necessary solutions for capital and liquidity»

Caruana Jaime (2010) : «Basel III: towards a safer financial system» speech at 3rd Santander International Banking Conference»

Caruana Jaime (2010) : «Financial Stability. Ten Questions and about Seven Answers» speech at the Reserve Bank of Australia's 50th Anniversary Symposium

Dow Sheila (1996) : «Why the Banking System should be Regulated», The Economic Journal

Dowd Kevin (1997) : «The regulation of bank capital adequacy»

Economist (14th May 2011) : «Chained but untamed», Special Report International Banking

Economist (29th July 2010) : «Financial reform whack-a-mole»

Goodhart C.A.E (2008) : «The regulatory response to the Financial Crisis»

Hellwig Martin (2010) : «Capital Regulation after the Crisis. Business as usual ?»

House of Lords (2009) : «Banking Supervision and Regulation»

Hubert Edwards (November 2004) : «Basel II and its implications»

John Maynard Keynes (1936) : «The General Theory of Employment, Interest and Money»

Kane Edward (1981) : «Accelerating Inflation», Technological Innovation and the Decreasing Effectiveness of Banking Regulation

Kaufman George (1996) : «Bank Failures», Systemic Risk and Bank Regulation

Llewellyn David (1999) : «The Economic Rationale for Financial Regulation»

Moody's Analytics : «Basel III New Capital and Liquidity Standards» FAQs

Pierre E.C. (2011) : «Implementing Basel III : Challenges, Options and Opportunities», Moody's Analytics

Sorkin, Andrew Ross (2010) : «At Lehman, Watchdogs saw it all», NY Times

Thierry Grunspan (May 2012) : «Basel 2.5 Increases the Squeeze on Investment Banking Returns»

Wolf Martin (2010) : «Basel, the mouse that did not roar», Financial Times